

Het Bruuijsel

Vogelwacht Uden
Meer dan alleen vogels kijken

 info@vogelwachtuden.nl • www.vogelwachtuden.nl

Voorzitter

Jan-Willem Hermans
Broekmorgen 28
5401 PK Uden
☎ 0413-269804
✉ jwhermans@kpnmail.nl

Redactieleden

Martien van Dooren
John Hermans
Jan-Willem Hermans
Dick Slaa
Mignon van den Wittenboer

Secretaris

José Escher
Kruisstraat 13
5388 CH Nistelrode
☎ 0412-650180
✉ secretariaat@vogelwachtuden.nl

Correctie

Tineke Huijs
Plantsoen 30
5384 EV Heesch
☎ 0412-451911
✉ tenphuijs@home.nl

Penningmeester

Anita van den Acker
Raam 523
5403 TM Uden
☎ 0413-253151

Eindredactie, opmaak en kopij

Mignon van den Wittenboer
Stoppelveldseweg 1A
5473 RR Heeswijk-Dinther
☎ 0413-785338
✉ bruujssel@vogelwachtuden.nl

Bestuursleden

Peter van de Braak
John Opdam
Mignon van den Wittenboer

Drukwerk, omslag en afwerking

Graphiset B.V. te Uden

Bankrelatie

ABN-AMRO Uden
IBAN NL93ABNA0609968254

Verspreiding

Lies Schoenmakers (coördinatie)
Dorien en Theo Versteegden e.v.a.

Clubgebouw

De Groenhoeve
Artillerieweg 3, Uden
(bij Kinderboerderij)
☎ 0413-250047

'Het Bruujssel' verschijnt vier maal per jaar in een oplage van 300 exemplaren (incl. links)

We zien niet graag dat iemand gedeeltes van dit blad gebruikt voordat we daar toestemming voor hebben gegeven. Men dient dan wel Het Bruujssel als bron te vermelden. ©Vogelwacht Uden e.o.

Inhoudsopgave

Van de redactie **3**

Mededelingen bestuur **4**

Bijzondere waarnemingen

Peter van de Braak **5**

Nestkastcontroleurs m/v gezocht

Leo Ballering **6**

Oprichting Maashorst Natuurvrienden

Mignon van den Wittenboer **8**

Voor u gelezen

John Hermans **11**

Vogel in De Maashorst... 'de Tapuit'

Jan-Willem Hermans **16**

Big Day

Jan-Willem Hermans **17**

De Groene Jonker

Jan-Willem Hermans **19**

Luider

Bart Gras **20**

Excursie Extremadura

Jan-Willem Hermans **21**

Eidooier

Peter van de Braak **33**

Vogelvierdaagse

Jan-Willem Hermans **36**

Uitgelicht Scholekster, Kluten, Grutto's, Griel

Dick Slaa **37**

1000 Soortentelling

Jos van der Wijst **42**

Sluitingsdatum kopij voor het volgende Bruujssel

is op 1 september 2017!

Van de redactie

Met de hitte van afgelopen dagen lijkt voor de Vogelwacht de komkommertijd aangebroken te zijn. Op de Vogelwacht App-groep is het zo rustig dat ik af en toe zelfs check of het aan mijn bereikbaarheid ligt of dat de Vogelwachtleden gewoon even niets interessants te melden hebben. Dat was in de afgelopen maanden wel vaak anders. De agenda van de Vogelwacht staat vaak zo vol dat het kiezen en plannen is om aan activiteiten deel te kunnen nemen. Zeker als je in het broedseizoen ook nog voor tellingen het veld in wilt gaan. En dat doen gelukkig wel steeds meer leden. Dit voorjaar zijn er in de Maashorst door onze leden weer verschillende broedvogelplots geteld. En dat mocht ook wel weer eens een keer, de laatste broedvogelinventarisatie dateert alweer van 2009-2010. Goed om met enige regelmaat de ontwikkelingen in broedvogelaantallen in kaart te brengen. Welke soorten zijn afgenomen, kunnen we nieuwe broedvogelsoorten in het gebied noteren en is er al invloed merkbaar door bosomvorming of de inzet van nieuwe grazers als de Wisent? Zo horen we geruchten dat de Grauwe Klauwier in 2017 voor het eerst sinds jaren in de Maashorst gebroed heeft en ook de waarneming van een Tapuit begin juni klinkt behoorlijk spannend. We hopen dan ook in de volgende uitgave meer te kunnen melden over de eerste resultaten van het broedvogelonderzoek.

Voor het doen van onderzoek kunnen de verschillende werkgroepen nog wel wat hulp gebruiken. Van Leo ontvingen we een oproep voor nieuwe nestkastcontroleurs in een gebied bij Bedaf. Een unieke kans om op een mooie locatie een bijdrage te leveren aan langlopend onderzoek en waarbij je soorten als Bonte Vliegenvanger en Gekraagde Roodstaart van heel dichtbij kunt volgen.

Met het tellen van vogels krijg je vaak een goed beeld van welke ontwikkelingen een gebied doormaakt en hoe het met de biodiversiteit gesteld is. Daarvoor zijn niet alleen broedvogelgegevens belangrijk maak ook gegevens over planten, insecten, zoogdieren, amfibieën en reptielen. Begin juni organiseerde de Vogelwacht samen met het IVN

Uden en de andere leden van Stichting Natuurorganisaties een 1000 Soortentelling om te zien hoe het met die biodiversiteit in de Maashorst gesteld is. Vele vrijwilligers trokken enthousiast het gebied in om te proberen zoveel mogelijk soorten vast te leggen. Jongeren van de JNM en studenten van de HAS probeerden ons daarbij te helpen. Dat we de 1000 soorten niet gehaald hebben maakt dit weekend absoluut niet minder geslaagd; in 2019 volgt gewoon een nieuwe poging. Qua vogels wisten we ruim 100 soorten te noteren waarbij Tapuit en Grauwe Klauwier zeker niet onvermeld mogen blijven.

Ruim honderd soorten vogels in één weekend is voor de Maashorst een prachtig aantal. In echte vogel hotspots lukt het de geoefende vogelaar makkelijk om deze lijst nog flink uit te breiden. Leden van onze Vogelwacht bezochten eind april de Spaanse Extremadura. Een top gebied voor soorten als Kleine en Grote Trap. Een gebied dat ook bekend staat om de vele soorten roofvogels die er talrijk voorkomen. Verschillende soorten wouwen en gieren laten zich hier goed bestuderen en prachtig fotograferen. De deelnemers aan deze excursie kwamen terug met enthousiaste verhalen en de fotografen onder de deelnemers hebben flink hun best gedaan prachtige beelden mee naar huis te nemen. Dat is voor mij natuurlijk heel prettig omdat ik dan over geweldig beeldmateriaal kan beschikken om het reisverslag mee te illustreren. Zonder uitzondering leverden de fotografen de foto's dit keer aan zonder erbij te vermelden welke soorten er afgebeeld waren. Het kan natuurlijk zijn dat ze een enorm vertrouwen in mijn soortenkennis hebben of zou het juist een manier zijn om die kennis te testen? Het opmaken van dit Bruujssel begon zo wel af en toe op een soort Mystery Bird Quiz te lijken. Heel tijdrovend maar zeker niet minder leuk. Ik vond het in ieder geval weer een spannende uitdaging, maar hoop stiekem toch wel dat ik met de onderschriften geen grote blunders begaan heb.

Mignon van den Wittenboer

Mededelingen Bestuur

Beste Vogelwachters,

De eerste helft van het jaar zit er al weer op en het zat tjokvol vol met activiteiten. Naast de gebruikelijke wandelingen, dialezingen, (meerdaagse) excursies, nestkastcontroles, uitbreiden van het aantal nestkasten voor Huiszwaluwen, roofvogelnesten, uilenkasten, de website, het Bruuijsel, de Vogel Vierdaagse, de Big Day, enz. enz. zijn velen van ons extra druk geweest met de BMP-inventarisatie en de 1000-soorten telling. En dan zijn alle inspanningen rondom de plannen voor De Maashorst nog niet eens meegerekend. Genoeg reden om op **1 juli** een **gezellige Feestavond** te organiseren.

Alle leden zijn op deze avond van harte welkom. Iedereen kan dan onder het genot van een hapje en een drankje weer eens gezellig bij praten met andere leden.

Na het feest gaan we de vakantieperiode in en onze vereniging gaat dan ook tot 1 september in de 'vakantiemodus'. Uiteraard hebben we in juli dan nog wel de Maashorstwandeling en het tellen van de Wespddieven.

De excursies

Terugkijkend hebben we de meerdaagse excursie naar **Extremadura** en het **Lauwersmeer** gehad. Beide excursies waren weer perfect georganiseerd en de leden die mee waren hebben als vanouds genoten van alle mooie waarnemingen en gezelligheid.

Peter Noy heeft laten weten dat hij stopt met het organiseren van de voorjaarsexcursie. Na 24 jaar lang de voorjaarsexcursie georganiseerd te hebben en jarenlang ook de herfstexcursie, is het tijd voor iets anders, aldus Peter.

Peter, je hebt al die jaren vele leden prachtige excursies bezorgd dus namens ons allemaal een heel hartelijk dank en petje af!

Voor de tweede helft van het jaar staan de meerdaagse excursie naar **Schiermonnikoog** en naar **Helgoland** op de agenda. Voor Helgoland is nog één plaats beschikbaar en voor Schiermonnikoog hebben jullie ondertussen ook een uitnodiging gehad. Naast de (halve)dag excursies hebben we voor 17 september een **boottocht** gepland. We vertrekken met de boot vanaf de Neeltje Jans en hopen naast rustig vaarwater natuurlijk op jagers en andere zeevogels.

In september starten we weer met de **dialezingen** voor en door leden en in oktober staat weer de eerste **publiekslezing** op de agenda. Deze zal worden gehouden door S. Sand en Th. Lameris over de migratie van de Brandganzen.

Tot slot nog een **hartelijk welkom** aan de volgende nieuwe leden:

Maayke van Dijk-Snelting uit Heesch
Heide Mars uit Uden
Ruud Steenbakkers uit Dinther
Anneke en Douwe Veldema uit Dinther
Wim van Haandel uit Volkel
Ellen van Gestel uit Schijndel
Stefan van Schaik uit Uden
Denise van Gasselt uit Uden

Namens het bestuur wens ik iedereen een zonnige zomer toe en alvast een prettige vakantie met veel vogelplezier.

José Escher

Bijzondere waarnemingen

Hier een greep uit de bijzondere waarnemingen van half februari 2017 tot begin juni 2017. Het is slechts een klein gedeelte van de vogelwaarnemingen uit onze regio die in waarneming.nl ingevoerd zijn. Deze waarnemingen hebben allen het kenmerk zeldzaam of zeer-zeldzaam (rood aangegeven).

Helaas heeft het Palmven dit voorjaar niet echt vol met water gestaan, waardoor de steltlopers weg bleven. Een enkeling is er wel gezien, zoals Bonteen Drieteenstrandloper. De Velduilen die er minimaal een week hebben gezeten maakten het wel weer goed. Een drie stuks zijn er tegelijk gezien, prachtig!

Maar ook overtrekkend zijn er nog leuke waarnemingen gedaan, met als topper de Lammergier die door Teun opgepikt werd. Deze Lammergier is door vogelaars vanuit Zuid-Holland gevolgd. Waarschijnlijk verblijft deze nu in Duitsland. Na de BigDay is er een Dwergarend bij de telpost gezien, deze telde helaas niet meer mee met de Big Day, jammer voor de deelnemer!

Wil je op de hoogte blijven kijk regelmatig op onze site: www.vogelwachtuden.nl of meld je aan voor onze Vogelwacht App-groep! Peter van de Braak (Inventarisatiewerkgroep), 06-22491297. petervandebraak@gmail.com

Datum:	Aantal	Soort:	Locatie:	Waarnemer:
19-2-2017	1	Kleine Zilverreiger	Erp - 't Hurkske	Gerard van Aalst
28-2-2017	1	Middelste Bonte Specht	Maashorst - Herperduin	Stefan van Schaik
10-3-2017	1	Zwartkopmeeuw	Maashorst - Begrazingsgebied	Gerard van Aalst
13-3-2017	1	Lammergier	Uden - Wijstgronden	Teun van Kessel
14-3-2017	1	Beflijster	Maashorst - Begrazingsgebied	Gerard van Aalst
17-3-2017	1	Pontische Meeuw	Volkel - Hemelrijk	Martien van Dooren
20-3-2017	1	Bontbekplevier	Maashorst - Schaijkse Heide	Gerard van Aalst
20-3-2017	1	Bonte Strandloper	Maashorst - Schaijkse Heide	Gerard van Aalst
25-3-2017	1	Blauwborst	Volkel - Knokerdweg	John Hermans
27-3-2017	1	Velduil	Maashorst - Begrazingsgebied	Ton Smits
16-4-2017	1	Nachtegaal	Uden - Noord Duits Lijntje	Jan Verhoeven
25-4-2017	2	Drieteenstrandloper	Maashorst - Schaijkse Heide	Alain Hofmans
29-4-2017	1	Bergeend	Maashorst - Hofmans Plassen	Jan Verhoeven
2-5-2017	1	Beflijster	Maashorst - Palmven	Gerard van Aalst
2-5-2017	1	Draaihals	Maashorst - Begrazingsgebied	Gerard van Aalst
5-5-2017	3	Velduil	Telpost Brobbelbies noord	Martien van Dooren
9-5-2017	1	Zomertortel	Maashorst - Begrazingsgebied	Teun van Kessel
10-5-2017	1	Lepelaar	Maashorst - Beekdal	Koos Doorten
14-5-2017	1	Dwergarend	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen
16-5-2017	1	Kleine Zilverreiger	Uden - Annabos	Teun van Kessel
21-5-2017	1	Nachtegaal	Veghel - Het Broek	Jan van den Tillaart
2-6-2017	1	Blauwborst	Maashorst - Palmven	Leo Ballering
4-6-2017	1	Blauwe Kiekendief	Maashorst - 3 Vennen	Jos van der Wijst

Nestkastcontroleurs

m/v gezocht

Nestkastengebiedje Achter de Berg, bij Bedaf vacant, oproep voor nieuwe controleurs!

Omdat de huidige controleurs hebben aangegeven na dit broedseizoen te willen stoppen met het controleren van de 66 nestkasten in hun nestkastengebiedje 'Achter de Berg' bij Bedaf wil ik hierbij een oproep doen voor nieuwe controleurs!

Wil je in het voorjaar regelmatig maar toch met een doel het veld in en wil je tegelijkertijd een bijdrage leveren aan de langstbestaande werkgroep van de Vogelwacht Uden en ook de wetenschap dan is dit misschien een heel mooie gelegenheid om je aan te melden! Het leukste/handigste is om dit met meerdere mensen te doen!

Het is allemaal niet heel moeilijk! Je krijgt vanuit de werkgroep begeleiding in het controleren en het op juiste wijze vastleggen van de gegevens per kast. Daarna ben je/zijn jullie helemaal vrij om zelf je tijd in te delen en om eens per week/eens per tien dagen deze kasten te controleren! Tweemaal per jaar is er een werkgroepavondje waar het seizoen wordt afgetrapt of de resultaten van het afgelopen seizoen besproken worden!

De werkgroep

Al meer 41 jaar worden er door leden van de Nestkastenwerkgroep nestkasten gecontroleerd. De werkgroep bestaat uit 25 controleurs verdeeld over elf gebieden elk met tussen de 50 en 100 nestkasten voor kleine zangvogels als mezen, vliegenvangers, roodstaarten, mussen etc. In totaal hangen er in de regio nu zo'n 700 nestkasten. De controleurs mogen naar eigen inzicht kasten maken en ophangen, zolang er maar op een uniforme wijze gecontroleerd wordt. De resultaten worden na het seizoen namelijk niet alleen door mij samengevat en gepubliceerd maar ook verstuurd naar Sovon Vogelonderzoek Nederland voor verder wetenschappelijk onderzoek en trendberekeningen.

Hieronder wat opgetekende gezegdes van werkgroepleden over het controleren van de nestkasten:

- Het is elke keer weer of je jarig bent, je mag telkens 70 cadeautjes uitpakken, je weet nooit wat er precies inzit!
- Doordat ik regelmatig in het voorjaar het bos in ga maak ik het hele voorjaar mee, van de kale bomen bij het repareren van de nestkasten in maart tot de groene wildernis waarin het soms verdomd lastig is om je nestkasten terug te vinden...!
- Elk jaar is weer anders, of alles gaat dood of er zijn kleine legsels of juist heel veel nieuwe soorten!

Zelfs de Gekraagde Roodstaart bezette in 2016 een nestkast in het gebied Achter den Berg. 📷 Mark van Els

In de tabel onder aan dit artikel de resultaten van dit gebiedje van vorig jaar, erg leuke soorten waaraan veel te ontdekken valt!!

And last but not least hierbij wil ik natuurlijk Theo en Mia van der Cruijssen en Jeanne en Henk Heesakkers bedanken voor het jarenlang controleren van dit gebied en het bijhouden van de kasten!

Leo Ballering coördinator Nestkastenwerkgroep

Tabel met de resultaten van het telgebied Achter de Berg in 2016

Achter de Berg 2016	Aantal legfels	eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
Soort		#	#	%	#	%	(uitgevl. jongen/gelegd ei)
Koolmees	20	155	126	81%	124	98%	80%
Pimpelmees	17	179	159	89%	149	94%	83%
Boomklever	2	16	16	100%	7	44%	44%
Bonte Vliegenvanger	6	38	36	95%	36	100%	95%
Gekraagde Roodstaart	1	7	7	100%	7	100%	100%
Winterkoning	1	3	3	100%	3	100%	100%
Totaal	47	398	347	87%	326	94%	82%

Nieuwe informatiefolder

In het verleden zijn door Vogelwachtleden diverse folders ontwikkeld om het publiek te informeren over de Vogelwacht zelf, de activiteiten van de Jeugdvogelwacht, het voeren van vogels etc. Veel van deze folders zijn inmiddels flink verouderd, dus hoog tijd om ze in een nieuw jasje te steken. Als eerste is de algemene informatiefolder herzien.

Hierin staat informatie over onze activiteiten en het lidmaatschap maar is ook veel ruimte gereserveerd om alle werkgroepen toe te lichten. Deze folder was net voor de Vogelvierdaagse in mei klaar en kon daar meteen als visitekaartje van de Vogelwacht uitgedeeld worden. De algemene folder is te vinden op onze website onder het kopje 'Home – Documentatie' en de papieren versie is ook ruim verkrijgbaar bij ons secretariaat.

[illegible]

Oprichting Maashorst Natuurvrienden

Als Vogelwachters zijn we behoorlijk trots op De Maashorst: in dit prachtige natuurgebied brengen we flink wat tijd door om bijzondere vogels te spotten, broedvogels te tellen en proberen we mensen uit de wijde omgeving enthousiast te maken voor onze hobby. Toen in 2010 in het Maashorst Manifest de ambitie werd uitgesproken de Maashorst te ontwikkelen tot een aaneengesloten natuurgebied waar natuurlijke processen de ontwikkeling bepalen, werden we alleen maar enthousiaster. Een mooiere 'achtertuin' kun je je als Vogelwacht eigenlijk niet wensen. De ambities uit het Maashorst Manifest werden verder uitgewerkt en na uitvoerig overleg tussen tal van betrokkenen werd in 2015 het IBeP als uitvoeringsplan vastgesteld. Een plan dat niet alleen uitgaat van de ontwikkeling tot aaneengesloten natuurgebied, maar waarin ook gedegen rekening is gehouden met belangen van boeren, recreanten, ondernemers, heemkunde, jagers etc. Aan het rekening houden met andere belangen is inherent dat er dan compromissen gesloten moeten worden. En ondanks die vele compromissen, die voor ons natuurliefhebbers soms behoorlijk slikken waren, is het IBeP een uitvoeringsplan dat de natuurontwikkeling van de Maashorst ten goede kan komen. De mensen die betrokken zijn bij de natuur in de Maashorst waren afgelopen maanden dan ook behoorlijk teleurgesteld toen de uitvoering van het IBeP bij een groep recreanten en bewoners tot protesten leidde. Een groepje dat zich miskend voelde in hun belangen zocht de media op en probeerde de plannen voor procesnatuur te dwarsbomen. Daarmee gingen ze volledig voorbij aan de zorgvuldige manier waarop het IBeP tot stand is gekomen. De aanwezigheid van de Wisent werd gebruikt om hun onvrede te visualiseren en het incident waarbij een ranger betrokken was kwam dan ook op een zeer ongelegen moment. Toen we signalen kregen dat in Landerd door de gemeenteraad wellicht de stekker uit het hele Wisent-project getrokken zou worden was ook voor veel natuurliefhebbers de maat vol. We besloten een

petitie te starten waarin we vroegen de Wisent een eerlijke kans te geven. Over het verloop van deze actie hebben we in het vorige Bruujsel uitgebreid bericht.

Hoe nu verder

Uiteraard kon de politiek en het Bestuurlijk Regieteam van de Maashorst niet doof blijven voor de verschillende protesten. Als je maar hard genoeg roept word je immers vanzelf gehoord. Gelukkig is daarbij ook duidelijk geworden dat er ook heel veel mensen zijn die Wisenten en natuurontwikkeling wél zien zitten. Zo werd de petitie vóór de Wisent in korte tijd door 1451 mensen ondertekend en haalde een petitie tegen de Wisent slechts 818 handtekeningen op terwijl die petitie ook nog eens veel langer openstond.

Vanwege alle commotie en op aandringen van gemeenteraadsraden werd besloten om het IBeP tussentijds te evalueren en hierin de visie van gebruikers en andere betrokkenen op grote grazers en recreatieve toegankelijkheid mee te nemen. Om te zorgen dat gebruikers van de Maashorst ook in de toekomst beter bij de verdere ontwikkeling betrokken worden is besloten voor de Maashorst een Gebruikersraad op te richten. Tussen maart en juni 2017 zijn diverse bijeenkomsten georganiseerd waarin geïnventariseerd is welke gebruikersgroepen bij de Maashorst betrokken zijn en door wie zij zich in de Gebruikersraad kunnen laten

vertegenwoordigen. Sommige gebruikers zoals de mountainbikers en de ruiters waren bijvoorbeeld al goed georganiseerd, terwijl bijvoorbeeld de wandelaars en bewoners dat juist niet zijn. Uiteindelijk is besloten de groep ongeorganiseerde recreanten en bewoners door leden van de dorpsraden te laten vertegenwoordigen. En dat is eigenlijk best opmerkelijk, niet iedere kern rond de Maashorst heeft immers een dorpsraad. Ook is de organisatiestructuur van die dorpsraden betrekkelijk vaag en is de terugkoppeling naar de achterban niet altijd duidelijk geregeld.

Dat de natuurliefhebbers een aanzienlijk deel van de gebruikers van de Maashorst vormen was de organisatie van het gebruikersoverleg niet zo opgevallen. Grappig eigenlijk, terwijl we met honderden mensen er vogels kijken, planten bestuderen, insecten en vele andere dieren zoeken of de schoonheid van de natuur in de Maashorst vast leggen in foto's, werden we op een hoop gegooid met de 'overige gebruikers'. Terwijl wij de Maashorst juist bezoeken met een heel specifiek doel: de natuur en alles wat daarmee samenhangt. Zoals rust, ruimte, stilte maar ook uitgestrektheid en diversiteit. Dat maakt dat we van de natuur in de Maashorst intens kunnen genieten, ons kunnen verwonderen over bijzondere dieren en planten die we tegenkomen en ons kunnen verbazen over de krachten en ontwikkelingen die in natuurlijke processen plaats kunnen vinden. Gelukkig hebben we daar heel weinig voor nodig: zonder routebordjes ontdek je juist de mooiste stukjes, verharde paden zijn aan ons vaak niet besteed en op een omgevallen boomstam zit je net zo lekker als op een harde houten bank terwijl er ook nog eens een interessante paddenstoel op kan groeien. In feite zijn we daarmee de minst veeleisende gebruikersgroep van de Maashorst: als de natuur in de Maashorst de kans en ruimte krijgt zich optimaal te ontwikkelen zullen de natuurliefhebbers dat alleen maar toejuichen. Voor die verdere ontwikkeling moet uiteraard wel aan een aantal randvoorwaarden voldaan worden. Zo zal de waterhuishouding op orde moeten zijn waarmee verdroging wordt tegengegaan, zullen landbouwgronden verworven moeten worden om versnippering tegen te gaan, zullen dieren de ruimte moeten krijgen het 'beheer' van de mensen over te nemen en zal vooral de rust in het gebied gewaarborgd moeten worden. En die rust is wel een punt van zorg voor de natuurliefhebbers: met alle claims die andere recreanten vanuit hun belang op een steeds groter

deel van het gebied trachten te leggen blijft er voor échte natuur steeds minder ruimte over. Natuurlijk gunnen we het de mountainbikers dat ze op veel paden ongestoord door de Maashorst kunnen fietsen en gunnen we het ruiters met hun paarden door de bossen te struinen. Maar snappen die andere recreanten ook dat planten en dieren rust en ruimte nodig hebben en dat daarmee de natuurgebruikers niet blij zijn met groepen die vinden dat 'alles overal moet kunnen' en zo een grote claim op het gebied leggen. In hoeverre zijn andere recreanten bereid in een deel van het gebied, de natuurkern, de natuur vooral natuur te laten? Dat zullen we de komende maanden zo niet jaren gaan ervaren in de Gebruikersraad van de Maashorst.

Oprichting Maashorst Natuurvrienden

Hoewel veel natuurliefhebbers in de regio rond de Maashorst zich aangesloten hebben bij Vogelwacht Uden of één van de IVN-afdelingen zijn er ook tal van mensen die de Maashorst vanwege de natuur bezoeken zonder dat ze van een vereniging lid zijn. Om iedere natuurgebruiker de kans te geven zijn of haar visie op de natuur in het gebied te delen, zaken aan te dragen waar je als natuurgebruiker in het gebied tegenaan loopt of met andere natuurliefhebbers hierover van gedachten te wisselen is de groep Maashorst Natuurvrienden opgericht. Een laagdrempelig platform waar iedere natuurgebruiker van de Maashorst zich bij kan aansluiten. In de Gebruikersraad worden de Natuurvrienden vertegenwoordigd door natuurfotograaf Hans Koster en ondergetekende, José Escher is reserve lid.

Iedereen die zich aan wil sluiten bij deze groep of iets wil aankaarten waar hij of zij zich als natuur-

gebruiker in het gebied zorgen over maakt kan contact met de Maashorst Natuurvrienden opnemen. Dat kan via de mail: maashorstnatuurvrienden@gmail.com of via de Facebookpagina van de Maashorst Natuurvrienden. Liever nog hebben we dat mensen zich aanmelden voor de besloten groep van de Maashorst Natuurvrienden op Facebook zodat je ook deel kunt nemen aan discussies. Zowel via de Facebookpagina als via de mail zullen we proberen iedereen op de hoogte te houden van ontwikkelingen.

Knelpunten

Één van de eerste zaken waar de Gebruikersraad zich komende maanden over zal buigen zijn knelpunten die we als gebruiker in de Maashorst tegenkomen. Via Bureau Maashorst in Uitvoering zullen de Maashorst Natuurvrienden een knelpuntenkaart ontvangen waar gebruikers op aan mogen geven welke knelpunten zij in het gebied er-

varen. Dat kan heel divers zijn: een raster dat je tegenkomt waardoor je delen van het gebied niet kunt bereiken, een plek waar voorheen bepaalde plantensoorten stonden maar die nu verstoord wordt door andere gebruikers, of als je door de wirwar aan bordje in het gebied de bomen in het bos letterlijk niet meer kunt zien: laat het weten aan de Natuurgebruikers. De tijd dat we stil aan de zijlijn stonden te wachten op hoe de natuur zich zal ontwikkelen is voorbij. Als we willen dat de natuur in de Maashorst zich kan ontwikkelen zullen we dat moeten laten horen: vaker, harder en ook vooral waarom we dat willen. Dat er in de Maashorst ook allerlei andere belangen spelen beseffen we zeker en als natuurvrienden zijn we van nature nergens echt op tegen, maar we zijn absoluut vóór de natuur.

Mignon van den Wittenboer

Hoe ervaar jij de Maashorst als natuurgebruiker,
loop je letterlijk ergens tegenaan,
zijn er zaken die beter kunnen, anders moeten?
Hoe maken we de Maashorst nog aantrekkelijker
voor alle natuurliefhebbers?

We horen het graag!

Mail je ideeën naar maashorstnatuurvrienden@gmail.com
of wordt lid van onze Facebookgroep.

Voor u gelezen

Wereldprimeur: koekoeksjong voor de camera's van Beleef de Lente

Midden in het 11e seizoen van Beleef de Lente komt Vogelbescherming met een wereldprimeur: de camera's volgen vanaf vandaag het leven van een koekoeksjong. Het ei komt naar verwachting over een paar dagen uit en ligt in het nest van een Kleine Karekiet. De Koekoek voedt haar eigen jong namelijk niet zelf op, maar legt het ei in het nest van een andere vogel. En dat levert spectaculaire beelden op.

De roep van de Koekoek kent iedereen (koe-koe), maar nu is de Koekoek ook live voor de camera's te zien! Nog niet eerder was een koekoeksjong live via internet te volgen, een wereldprimeur dus. Via www.vogelbescherming.nl/beleefdelente/koekoek zijn de ontwikkelingen in het nest 24 uur per dag te volgen.

Screenshot van Beleef de Lente: mooi moment als het koekoeksjong een eischaal op zijn rug neemt en over de nestrand werkt.

Koekoek en karekiet

De Koekoek is een zogenaamde parasitaire vogel: moeder Koekoek legt haar ei in het nest van een waardvogel. Een vrouwtjeskoekoek specialiseert zich op een bepaalde vogelsoort of -familie. Zo zijn er onder meer heggenmus-koekoeken en karekiet-koekoeken. Het ei lijkt sterk op dat van de gastou-

der. In dit geval is het ei gelegd in het nest van een Kleine Karekiet in de Ooijpolder, bij Nijmegen. Zodra het koekoeksjong uitkomt, zal het de andere eieren of kuikens onschadelijk maken. Zo heeft het jong de moeder helemaal voor zich alleen. Dat zal een bijzonder gezicht opleveren: zo'n groot jong, met een heel klein moedertje.

Koekoek. 📷 Willie de Vries

Steeds minder Koekoeken

De Koekoek heeft het moeilijk. In heel West-Europa zijn we in enkele tientallen jaren misschien wel de helft van de Koekoeken kwijtgeraakt. De oorzaken zijn nog onduidelijk. Daarom is 2017 door Vogelbescherming en Sovon Vogelonderzoek uitgeroepen tot het Jaar van de Koekoek. Zo hopen we aandacht te genereren voor de bescherming van de Koekoek en extra kennis te vergaren over het waarom van de achteruitgang.

Uit: Nieuwsbericht Vogelbescherming, 4 juni 2017

Twintig wereldwijd bedreigde vogelsoorten in Nederland

Acht in Nederland broedende en twaalf overwinterende vogels zijn wereldwijd bedreigd. Het betreft onder andere de Grutto, Scholekster en Wulp.

Dit blijkt uit een rapport van BirdLife International. Het rapport met wetenschappelijk gegevens legt bloot welke vogelsoorten het meest acuut bescherming nodig hebben. Dat zijn bij ons vooral vogels van het landelijk gebied en de kust. Van de acht wereldwijd bedreigde vogels die ook in Nederland broeden zijn er twee waar Nederland uitzonderlijk belangrijk voor is: de Grutto en de Scholekster. Beide vogelsoorten hebben met name te lijden onder de intensieve landbouw. Ook veel andere soorten die sterk achteruit gaan in ons land en in omliggende Europese landen zijn in sterke mate afhankelijk van het boerenland, onder andere de Patrijs en Zomertortel.

De Patrijs heeft net als de Scholekster en Grutto flink te lijden onder de intensivering van de landbouw. 📷 John Hermans

Fred Wouters, directeur van Vogelbescherming: "Dit rapport toont de noodzaak van een transitie in de landbouw. Wordt de landbouw in Nederland en Europa niet natuurvriendelijk, dan verdwijnen deze typisch Europese vogels, dat zou een grote schande zijn."

Er zijn een paar opvallende grote lijnen: soorten van het boerenland doen het in heel Europa slecht en Nederland heeft een grote internationale verantwoordelijkheid voor deze soorten. Dat komt niet als een verrassing; we weten dat al lang maar het wordt nog eens extra bevestigd in onverbidde tabellen.

Nederlandse Delta

Het belang van Nederland als Delta blijkt onder andere uit de aantallen moerasvogels en watervogels. Het op orde brengen van onze grote wateren

als Waddenzee, IJsselmeer en Zeeuwse Delta, hebben een belangrijk mondiaal effect. Fred Wouters: "Het komend kabinet heeft de kans om, in samenhang met projecten die de waterveiligheid in ons land verhogen, een forse verbetering te bewerkstelligen voor de natuur in deze gebieden. Daarmee kunnen we een belangrijke bijdrage leveren aan de Europese en mondiale natuurbescherming."

In Nederland leven 186 broedvogelsoorten (inclusief soorten die niet elk jaar bij ons broeden). Als overwinteringsgebied zijn 'we' bovendien voor 54 soorten watervogels van groot belang. Van de overwinterende watervogels is 42% van de soorten niet in een veilige situatie, van de broedvogels heeft 36% een zorgelijke status.

Met de Meerkoet gaat het in Europa niet goed. Liefst 12% van de Europese Meerkoeten broedt in Nederland, een goede bescherming hier kan dus een aanzienlijke bijdrage betekenen voor de Europese populatie. 📷 Leo van de Heuvel

Bedreiging op wereldwijde, Europese of Nederlandse schaal

Vogels die in Nederland bedreigd zijn, zijn dat niet automatisch wereldwijd. In het rapport analyseert BirdLife het voorkomen van bedreigde soorten per land, op drie niveaus. Voor Nederland levert dat het volgende zorgelijke lijstje op:

Wereldwijd bedreigd:

8 broedvogelsoorten

12 overwinterende soorten

Europees bedreigde soorten met zwaartepunt in Europa:

16 broedvogels

1 overwinteraar (Tureluur)

Europees bedreigde soorten die buiten Europa hun zwaartepunt hebben:

43 soorten broedvogels

10 overwinteraars

De Kraanvogel is een bedreigde soort die dankzij betere natuurbescherming in aantal toeneemt. 📷 John Hermans

Europese bescherming zinvol

In totaal zijn van de 540 in Europa voorkomende vogels 70 soorten wereldwijd bedreigd. Net als in Nederland zijn daar opvallend veel vogels van het boerenland bij. Toch is het beeld niet alleen maar negatief. Een deel van de bedreigde soorten neemt, door succesvol toepassen van Europese regels voor natuurbescherming, weer toe. Kraanvogel en Zearend bijvoorbeeld.

Onverwachte soorten

Er zijn ook een paar opmerkelijke vermeldingen in de overzichten; soorten waarvan we ons misschien niet goed realiseren dat ze zo fors afnemen. Zilvermeeuwen bijvoorbeeld zijn als soort vooral in Europa te vinden en 7% van de Zilvermeeuwen broedt 'bij ons'. Ook opvallend: de Meerkoet. Hoewel ze hun zwaartepunt niet in Europa hebben, neemt de Meerkoet in Europa flink af in aantal. En 12% van de Europese Meerkoeten broedt in Nederland. Het IJsselmeer huisvest elke winter meer dan 30% van de Europese populatie van de Topper en die komt ook voor in de BirdLife-tabellen. Aanvoerders van de zorgenlijst zijn echter de Grutto, Scholekster en Rosse Grutto. Deze soorten bevestigen nog eens waarin Nederland inter-

nationaal zo ontzettend belangrijk is: onze weiden en wadden zijn van mondiaal belang.

Uit: Nature Today van Vogelbescherming, 23 mei 2017

Europees beschermingsplan voor de Zomertortel

Zomertortels druppelen weer in het land binnen. Inderdaad: druppelen, want het zijn er wéér minder dan vorig jaar. De zorgen over het lot van de Zomertortel worden internationaal gedeeld. Daarom wordt nu gewerkt aan een internationaal actieplan. Gloort er nog hoop voor de Zomertortel of is het too little, too late?

Zomertortels. 📷 Mignon van den Wittenboer

Over de Zomertortel is de afgelopen jaren al menig stuk geschreven. Dat het, in tegenstelling tot 'vroeger', steeds vaker gebeurt dat het broedseizoen voorbij gaat zonder dat je een Zomertortel hebt horen koeren, dat het eigenlijk schandalig is dat de Zomertortel desondanks ook binnen de Europese Unie nog altijd op grote schaal bejaagd mag worden, dat de Zomertortel misschien wel de Passenger Pigeon achterna gaat. U weet wel, die Noord-Amerikaanse duif die met miljoenen de hemel verduisterde, maar toch vooral door jacht tot uitsterven gebracht kon worden. De oorzaken voor de achteruitgang liggen in intensieve landbouw in de broedgebieden, in ingrijpende veranderingen in de Afrikaanse overwinteringsgebieden (Sahel) als gevolg van een toenemende bevolking en in de jacht. Dit alles zorgt ervoor dat er structureel te weinig jongen groot komen en de overleving van Zomertortels te gering is. Gevolg: een sterk dalende populatie.

Nog maar 2000 paar in Nederland?

Midden jaren zeventig werd de broedpopulatie van de Zomertortel geschat op 35.000 tot 50.000 paar en kwam de soort nog bijna overal in Nederland voor. Eind jaren negentig was de broedpopulatie sterk ingezakt, naar 10.000 tot 12.000 paar. In de periode 2008-11 broedden nog maar 5.000 paar in ons land. Veldwerk dat in 2013-15 voor de nieuwe Vogelatlas van Sovon Vogelonderzoek Nederland is uitgevoerd toont een nog schrijnender beeld. Het zou zomaar kunnen dat we niet veel verder komen dan hooguit 2.000 broedpaar. De Zomertortel is in hoog tempo op weg om als broedvogel uit Nederland te verdwijnen.

Europees beschermingsplan op de rol

De afname doet zich ook voor in andere landen, waaronder landen die een belangrijk deel van de totale populatie huisvesten, zoals Frankrijk en Spanje. Internationaal bestaan er dan ook veel zorgen over het lot van de Zomertortel. Op Europees niveau wordt daarom, onder auspiciën van onder meer de Europese Commissie, gewerkt aan een actieplan voor de Zomertortel. Het doel van dit actieplan is om de achteruitgang van de Zomertortel zo snel mogelijk te stoppen en zelfs om op langere termijn een toename van de populatie mogelijk te maken. In het plan worden tal van acties benoemd die de Zomertortel ten goede moeten gaan komen: verbetering van de kwaliteit van broed- en overwinteringsgebieden, regulering van jacht, onderzoek, bewustzijnsbevordering en internationale samenwerking. De verantwoordelijkheid om acties uit te voeren ligt bij de EU-lidstaten.

Nog volop bejaagd in Europa

Een heet hangijzer bij de onderhandelingen over de inhoud van het actieplan is de jacht. De jacht op de Zomertortel is nog altijd toegestaan in 10 EU-lidstaten: Bulgarije, Cyprus, Frankrijk, Griekenland, Italië, Malta, Oostenrijk, Portugal, Roemenië en Spanje. Ruwe schattingen voor het totale aantal legaal afgeschoten Zomertortels binnen de EU lopen uiteen van 1,4 tot 2,2 miljoen vogels per jaar. Dit op de totale geschatte EU-broedpopulatie van 4,8 tot 8,4 miljoen vogels (2,4-4,2 miljoen broedparen). Koplopers in het schieten van Zomertortels in het westelijk deel van Europa zijn Spanje (436.000-805.000 afgeschoten vogels per jaar), Italië (250.000-350.000), Portugal (110.000) en Frankrijk (91.000).

Jachtoerisme

Door de toenemende bevolkingsdruk in de Sahel kampen Zomertortels ook met problemen als voedselgebrek, gebrek aan geschikte slaapplekken, menselijke verstoring, droogte en watergebrek. Voor een succesvolle oversteek van de

Voorbeeld van zeer specifiek op Zomertortel gericht akkerrandenbeheer in het Verenigd Koninkrijk. De structuur van het gebruikelijke akkerrandenbeheer is voor de Zomertortel te dicht. Door te kiezen voor een open structuur met soorten die passen in het dieet van de Zomertortel (zoals Gewone Duivenkervel) kan het biotoop voor deze soort verbeterd worden.

Sahara moeten Zomertortels vóór aanvang van de voorjaars trek bijna in gewicht verdubbelen. Dit kan alleen als ze acht uur per dag kunnen foerageren en volop de beschikking hebben over veilige drinkplekken, rust- en slaapplekken.

Maar helaas wordt de Zomertortel ook in de Afrikaanse trek- en overwinteringsgebieden intensief bejaagd. Gegevens over de daar geschoten aantallen zijn niet of nauwelijks voorhanden, maar jachtoerisme vormt een groot probleem. Europese reisagentschappen die adverteren met 'tortelduivenjacht' in Europese en Afrikaanse landen zijn er volop. In Afrika is het vaak prijsschieten bij de gezamenlijke slaap- en drinkplaatsen van Zomertortels. Doordat boomgroepen die door Zomertortels als gemeenschappelijke slaapplek worden gebruikt in de Sahel steeds schaarser worden, worden Zomertortels steeds kwetsbaarder voor dit soort onverantwoorde vormen van jacht. Intensieve jacht op de Zomertortel heeft waarschijnlijk een negatief effect op de overleving, niet alleen vanwege directe sterfte, maar ook door het steeds schaarser worden van veilige plekken die nodig zijn voor het proces van opvetten voorafgaand aan de voorjaars trek naar Europese broedgebie-

den. Vanwege de hachelijke positie waarin de Zomertortel zich bevindt en onder verwijzing naar het voorzorgprincipe, pleiten de gezamenlijke Europese Birdlife partners voor een vijfjarig moratorium op de jacht voor de gehele westelijke flyway.

Operation Turtle Dove

Gelukkig is er ook positief nieuws te melden. In het Verenigd Koninkrijk loopt sinds 2012 de Operation Turtle Dove. Dit bestaat uit onderzoek en voorlichting met als doel de Zomertortel als broedvogel voor het Verenigd Koninkrijk te behouden. Dankzij Operation Turtle Dove is er nu kennis om in de broedgebieden iets te doen voor de Zomertortel. Het voedsel van de Zomertortel bestaat jaarrond uit zaden. Dit wordt gezocht op relatief open, ijle onkruidrijke plekken. Uit onderzoek blijkt dat Zomertortels tegenwoordig meer moeite hebben met het vinden van voldoende zaden voor zichzelf en hun nestjongen. Dit speelt vooral in de eerste helft van het broedseizoen. De belangrijkste oorzaak daarvan is de enorme afname van onkruidpopulaties in het landelijk gebied. Vermoedelijk profiteren Zomertortels niet of nauwelijks van het bestaande agrarische natuurbeheer c.q. van "standaard-akkerranden". De vegetatiestructuur in die randen is voor Zomertortels veel te dicht. In het kader van Operation Turtle Dove is in het Verenigd Koninkrijk een specifiek op de Zomertortel afgestemde maatregel ontwikkeld. Het gaat om randen of percelen die dun zijn ingezaaid met plantensoorten die al vroeg in het voorjaar zaad zetten, waaronder soorten die in het verleden een belangrijk deel uitmaakten van het dieet van de Zomertortel, zoals Gewone Duivenkervel. Een belangrijk vereiste aan die randen of percelen is dat de vegetatiestructuur heel ijl en open is.

Experimenteren met maatregelen in Zeeland

Vogelbescherming Nederland wil in 2018 op kleine schaal in Zeeland met deze maatregel experimenteren, in samenwerking met regionale partners. Vooral om te kijken of het in de praktijk lukt om de vereiste vegetatiestructuur te realiseren en om na te gaan of Zomertortels er gebruik van maken. Als dit veelbelovende resultaten oplevert, dan zou de maatregel op grotere schaal kunnen worden uitgerold. Voordat we de voedselsituatie in de West-Europese broedgebieden weer op orde hebben, zijn we sowieso jaren verder. Maar het is zeer de vraag of de Zomertortel ons die tijd nog gunt!

Daarom is het van cruciaal belang dat uit voorzorg en op de kortst mogelijke termijn de jacht op de Zomertortel langs de gehele westelijke flyway (in ieder geval tijdelijk) gestaakt wordt.

Het behoud van Zomertortels als broedvogel voor Nederland vergt van alle betrokken partijen dat ze zich het lot van de Zomertortel aantrekken en verantwoordelijkheid nemen: beleidsmakers in Den Haag en in de provincies, landbouworganisaties, natuurbeschermingsorganisaties en de internationale jachtwereld. Verzaakt een of meer van deze partijen, dan zal het binnen korte tijd met de Zomertortel als broedvogel in Nederland gedaan zijn.

Uit: Nature Today van Vogelbescherming, 16 mei 2017

Twée nesten met jonge Visarenden in de Biesbosch

Op beide nesten van broedende Visarenden in de Biesbosch zijn jongen uit het ei gekropen! Boswachter Thomas van der Es maakte dit bekend. Vorig jaar was de Visarend nog een nieuwe broedvogel in Nederland.

Visarend. 📷 Willie de Vries

Voergedrag

Eerder deze week zag de boswachter al voergedrag bij het visarendenpaar in een boomnest in het nationaal park. Donderdag werd er ook gevoerd bij de Visarenden die hun nest hebben gebouwd op een hoogspanningsmast. Het is nog niet bekend hoeveel jongen de paartjes hebben. Beide stelletjes waren vorig jaar ook al in De Biesbosch, maar slechts één van de stellen bracht toen nageslacht op de wereld.

Uit: Nieuws Vara's Vroege Vogels, 2 juni 2017

Samenstelling door John Hermans

Vogel in de Maashorst...

'de Tapuit'

Wat waren we verbaasd toen we hoorden dat tijdens de 1000-soorten telling in het Wisentengebied een Tapuit waargenomen is. Tapuiten trekken massaal door en er waren dit jaar wel dagen bij dat er twintig geteld werden. Echter eind april houdt dit op en zitten deze Tapuiten in noordelijkere streken te broeden om zo rond half september weer door te trekken richting Afrika. Het opvallendste kenmerk van een Tapuit is zijn witte stuit. Het mannetje heeft zomers grijze bovendelen, zwarte wangen en vleugels, een witte stuit en een zwarte T-vormige staarttekening. Het vrouwtje heeft isabelkleurige onderdelen en ook dezelfde staarttekening als het mannetje. Het is vooral een broedvogel van de zandgronden, schaars begroeide terreinen met voldoende uitkijkposten in de vorm van zand- en steenhopen. De lengte bedraagt 15 centimeter. De Tapuit broedt voornamelijk in konijnenholen, in wortelkluiten van omgewaaide bomen en soms ook open en bloot tussen de heidevegetatie. Het wijfje bouwt het nest hoofdzakelijk alleen. De vier tot zeven lichtblauwe eieren komen na veertien dagen broeden uit, waarna de jongen nog zo'n twee weken op het nest doorbrengen. Jonge vogels zien er uit als vrouwtjes, maar zijn gevlekt. Ze jagen voornamelijk op op de grond levende insecten en hun larven, spinnen, naaktslakken en ander klein gedierte. De betekenis van de wetenschappelijke naam komt van het Griekse woord *Oinanthē* en betekent druif. De Tapuit heeft een isabelkleurige borst en keel, zoals bij een rijpe druif. De Nederlandse naam komt waarschijnlijk van het Middelnederduitse 'tapien', wat klappen betekent. Bedoeld wordt hier het smakkende geluid dat ze kunnen maken. Volgens de Avifauna van Brabant waren er tussen 1963 en 1965 zuidelijk van de lijn Tilburg-Boxtel-Gemert een 30 tot 35 broedparen. In 1955 werden door Braaksma twee broedparen vastgesteld in Uden. Ik heb een schepers uit Odiliapeel eens horen vertellen dat je vroeger (zo rond de eeuwwisseling) maar een hol in het zand hoefde te maken met je schepersstok en er kwam een

Tapuit broeden. De Atlas van de Nederlandse Broedvogels gaf voor de periode 1973-1977 toch nog 1400 tot 1600 broedparen aan, er werd al geconstateerd dat er een achteruitgang plaats vond. In de volgende Atlas, die periode 1998-2000 bestrijkt, was nog sprake van 600 tot 800 broedparen in Nederland.

Tapuit. Marc Gottenbos

De laatste jaren zien we alleen nog broedende Tapuiten langs de kust in de duinen. 2005 werd uitgeroepen tot jaar van de Tapuit en is er veel onderzoek gedaan naar de achteruitgang. De conclusie is dat door vermessing er weinig korte vegetatie meer aanwezig is, ook de insecten hierin ontbreken dus. Ook de achteruitgang van konijnen heeft voor deze dramatische achteruitgang gezorgd. Konijnen houden de grassen kort en zorgen voor broedplekken. Als de Wisenten in de Maashorst kunnen zorgen voor zandbedden en kort gras, zou geschikt biotoop kunnen ontstaan. Dus een oproep aan de Rangers: let niet alleen op de Wisenten, maar hou oren en ogen open voor de Tapuit. Het zou geweldig zijn als we deze soort als broedvogel in de Maashorst kunnen noteren.

Jan-Willem Hermans

Big Day 14 mei 2017

Alleen maar winnaars!

Om zeven uur 's morgens was het al druk bij onze telpost. Vandaag hebben we weer de Big Day. Het weer was gelukkig goed, zodat het wel eens een leuke dag kon gaan worden. Bart Gras stond nog met zijn fiets bij het Natuurcentrum, maar werd door mij snel opgehaald. Bij terugkomst waren de groepjes al geformeerd en stond men in de startblokken om te gaan beginnen. Zoals gezegd drie groepen, bestaande uit Theo Peters, Martien van Dooren, Theo van Oort en Simone Schraven. Daarnaast John Hermans, Isidro Rendon en Annetje Elfrink en de groep met Jan-Willem Hermans, Rene van Hoof en Bart Gras.

De twee groepen gingen richting Hofmansplassen. Wij besloten om eerst naar het centrale deel te gaan. De Gele Kwikstaart en de Geelgors waren al snel gespot bij de telpost en ook een enkele Kievit houdt het hier nog uit. Door de begrazing hangen de Veldleeuweriken nog mooi boven het veelkleurige gras, een sterk contrast met de eentonige groene grasvelden er tegenover. Het hoekje om, richting het Vierlandpunt schoot een koppeltje Patrijzen weg. We zeiden: "dit is een dure soort", achteraf had toch ook de groep van Theo een Patrijs.

Patrijs 📷 Marc Gottenbos

Het schoot goed op in een mum van tijd zaten we al op een veertigtal soorten, maar dan begint het sprokkelen. We missen nog de Zwarte Roodstaart, deze zit in de buurt van het Natuurcentrum. Helaas niet gezien, wel de Steenuil.

Steenuil 📷 Peter van de Braak

Ook geen Ringmus, wat is dat toch met deze soort in de Maashorst. Er zat niet veel trek in de lucht, dus helaas geen spectaculaire soorten (dachten we). We misten nog de Boomklever, ondanks het goede gehoor van Bart, bleef deze soort voor ons verborgen. Om hogerop te komen is het noodzakelijk om ook de watervogels van de Hofmansplassen mee te nemen. Hier aangekomen, bleek dat door het mooie weer er diverse waterliefhebbers rondliepen, waardoor de kans op veel soorten klein is. Er ontbrak dan ook op ons lijstje een soort als de Huiszwaluw en Oeverzwaluw. Gelukkig kon de Fuut, Oeverloper, Aalscholver, Kuifeend en Scholekster wel genoteerd worden. Teruglopend hadden we nog een Fluitier bij de Munse Heide en een Graspieper op het begrazingsgebied, dus kwamen we uit op een schamel aantal van 71 soorten. Dit gaan we niet winnen, was onze gedachte. Nadat alle groepen binnen waren, bleek dat elke groep 71 soorten had, hoewel niet allemaal dezelfde. Het totaal aan geziene soorten van alle drie de groepen bedraagt 83.

De Appelvink kon door alle drie de groepen op de lijst genoteerd worden. 📷 Marc van Els

Voor de statistiek, onze groep had volgende soorten: Aalscholver, Appelvink, Boerenzwaluw, Bonte Vliegenvanger, Buizerd, Ekster, Fazant, Fitis, Fluiter, Fuut, Gaai, Gekraagde Roodstaart, Gele Kwikstaart, Gierzwaluw, Goudhaan, Goudvink, Grasmus, Graspieper, Grauwe Gans, Grauwe Vliegenvanger, Groene Specht, Groenling, Grote Bonte Specht,

Grote Lijster, Heggenmus, Holenduif, Houtduif, Huismus, Kauw, Kievit, Kleine Bonte Specht, Kleine Karekiet, Kleine Plevier, Kneu, Koekoek, Koolmees, Kuifeend, Kuifmees, Kwartel, Meerkoet, Merel, Nijlgans, Oeverloper, Patrijs, Pimpelmees, Putter, Roodborst, Roodborsttapuit, Scholekster, Spreeuw, Staartmees, Steenuil, Tapuit, Tjiftjaf, Torenvalk, Tuinfluiter, Veldleeuwerik, Vink, Wilde Eend, Winterkoning, Witte Kwikstaart, Wulp, Zanglijster, Zwarte Kraai, Zwarte Mees, Zwarte Specht, Zwartkop.

Enkele soorten hebben we gemist, maar werd door een of beide andere groepen wel gezien of gehoord: Boomklever, Dodaars, Havik, Huiszwaluw, IJsvogel, Oeverzwaluw, Raaf, Sijs, Sperwer, Turkse Tortel, Wespendif, Zwarte Roodstaart. Moe maar voldaan verlieten we de telpost, waar Toy en Maartje achterbleven en nog hoopten op enige trek. Een half uur na ons vertrek melde Toy een overtrekkende Dwergarend via de App. He-las voor ons, maar je ziet wel: er is altijd wat te beleven in de Maashorst.

Jan-Willem Hermans

Na afloop worden de resultaten vergeleken op de telpost. 📷 Martien van Dooren

Ondanks dat er een aantal leden met de Hemelvaartexcursie mee zijn, hebben we toch onze traditionele einde maandexcursie. Zo gebeurde het dat zondag 28 mei negen personen klaar stonden bij de Groenhoeve om naar de Groene Jonker te gaan.

Het gebied ligt vlak bij de Nieuwkoopse plassen en vormt een verbinding tussen deze en de Vinkeveense plassen. Het is een jong gebied en volop in ontwikkeling. In 2007 aangelegd, door een aantal weilanden te ontgraven en watergangen aan te brengen. Het waterpeil is natuurlijk, wat wil zeggen in de zomer lage standen en in de winter hoge standen. Hierdoor ontstaan slikveldjes, rietkragen, natte graslanden en weldra bevolkt door Geoorde Fuut, Steltkluut, Porseleinhoen en Kleinst Waterhoen. Aangekomen bij de parkeerplaats zijn we het gebied ingelopen, er ligt een mooi wandelpad doorheen langs de rietkragen. We hadden al meteen een Fazant met jongen, maar ook zin-

gende Blauwborst, Rietzanger, Kleine Karekiet en Rietgors. Allemaal mooi in beeld en vlakbij. Geen wonder dat er veel vogelfotografen rondliepen. Je kan hier mooie plaatjes schieten. Sinds 2009 broeden er weer Lepelaars in de Nieuwkoopse Plassen dankzij dit gebied, waar ze hun voedsel vandaan halen. We zagen er vele en ook de jonge Lepelaars lieten zich al zien. Een mooi mannetje Kemphaan zat vlakbij, de kraag nog mooi zwart van kleur. Veel Grauwe Ganzen uiteraard, maar ook opvliegende Zwarte Ibis. De Zwarte Sterns, met hun sierlijke vlucht hebben we ook goed kunnen zien. Deze moerassterntjes zijn helaas zeldzaam geworden. Visdiefjes waren alom aanwezig. Op het eind van de wandeling zagen we zelfs nog een Zwartkopmeeuw tussen de vele Kokmeeuwen vliegen. Een leuk gebied, niet zo heel ver van ons vandaan, wat zeker de moeite waard is. Ik kom er in ieder geval vaker.

Jan-Willem Hermans

Het moet een kleurrijke dag geweest zijn voor de negen deelnemers aan de excursie naar de Groene Jonker. Beide Marc van Els

Luider

Een nieuwe column om mijn passie voor geluid met alle lezers van het Bruujssel te delen? Lijkt me leuk, maar jullie dan? Voorlopig ga ik van een positief antwoord uit en wordt het 'luider' rond het geluid. Deze keer wil ik het volgende over het voetlicht brengen: 'Vogelgeluiden voor blinden en slechtzienden'.

Bij het voorbereiden van de Piepcursus en de Poelifinariocursus maak ik vele omzwervingen op het onvolprezen internet. Bij een van die tochten las ik het verhaal van Donna Posont. Zij woont in Michigan en heeft een groep opgericht, die de 'Michigan Bird Brains' heet. Zij gaan regelmatig het veld in, maar nemen geen verrekijkers en telescopen mee. Zij vinden hun vreugde in 'birding by ear'. Alle deelnemers zijn namelijk, net als Donna, blind of slechtziend. Meer informatie van de CBS over Donna en haar groep staat hier:

<http://www.cbsnews.com/media/blind-birding-listen-and-name-that-bird/>

Als Vogelwacht Uden hebben we het 'vogelvuur' al bij veel mensen proberen aan te wakkeren. Zo zag ik bij de piepcursussen en afgelopen jaar de Poelifinariocursus het enthousiasme van deelnemers voor het leren van vogelgeluiden. Maar het filmpje van Donna liet me niet meer los. Als er iets is wat blinden en slechtzienden beter kunnen dan wij dan is dat wel luisteren. Dat was het. Juist het benadrukken van hun sterkte geeft blinden en slechtzienden een voorsprong op valide vogelaars. Mijn wens om een excursie voor blinden en slechtzienden te organiseren was geboren.

Binnen de Vogelwacht heb ik die wens breed geventileerd en ik nam contact op met Visio. In eerste instantie zonder succes. Maar dankzij Annetje Elfrink ging de bal beter rollen. Ik kreeg contact met biologiedocente Ingrid Lamers op Visio en samen hebben we één theorieles en één excursie (in de Gasselse bossen) georganiseerd voor een groep enthousiaste brugklassers.

"Meneer dat lijkt wel een kat" riep Bas bij het horen van Steenuilen die een duet lieten horen. "Ah mogen we nog even langer luisteren" riepen een paar kinderen toen ze de opname van de Nachtegaal hoorden. We hadden het de kinderen niet makkelijk gemaakt. Ze kregen maar liefst tien soorten in één les. Bij de piepcursus zijn dat er vijf per avond. Maar ze legden een bewonderenswaardig geheugen voor de geluiden aan de dag. Bij de evaluatie met de kinderen was het oordeel unaniem, dat moeten we volgend jaar weer doen.

Daar leek het verhaal voor dit jaar op te houden, totdat ik begin juni benaderd werd door Kerstin Baur van het Duitse bedrijf audioguide.de. Haar vraag was of ze opnamen van Kerkuil (die bij Mignon), de Oeverzaluwen (langs de Leijgraaf) en de baltsvlucht van een Veldleeuwerik (op de Broebelbies bij Telpost Noord) mocht gebruiken. Ze waren namelijk bezig om een audiorondleiding te maken voor blinden en slechtzienden voor een vogel-expositie in het natuurmuseum in Münster. Die toestemming heb ik graag gegeven, want het geeft onze lokale VWU-vogels de mogelijkheid te schitteren voor blinden en slechtzienden op een internationaal podium. Ik wil ze verder alleen nog aanmoedigen: LUIDER!

Bart Gras

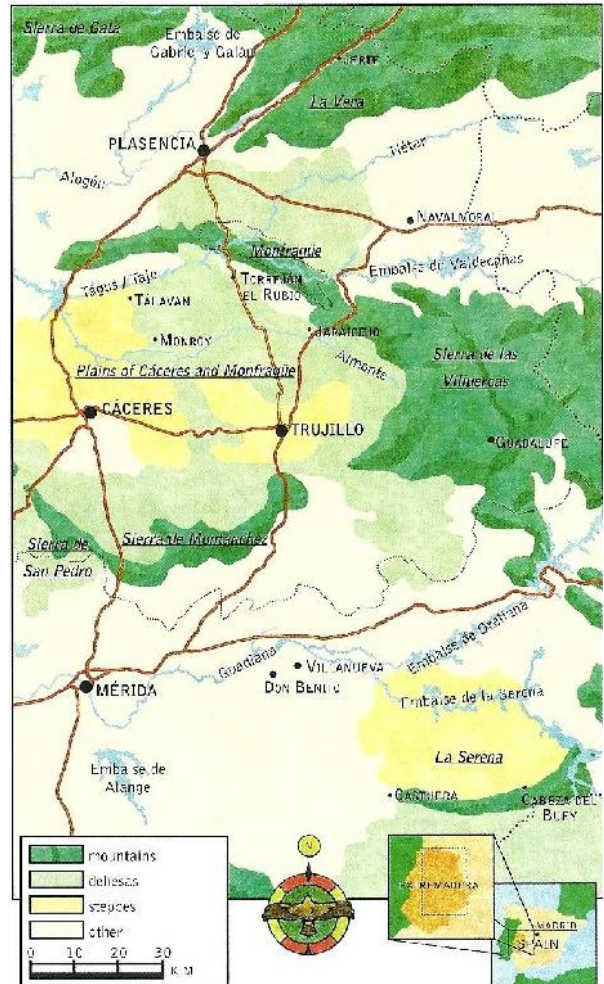

Excursie 18 t/m 26 april 2017

Extremadura

Van 18 april tot en met 26 april 2017 hebben we met 24 personen van de Vogelwacht Uden een bezoek gebracht aan de Extremadura. De groep bestond uit Henk Arnoldussen, Peter van de Braak, Martien van Dooren, Koos Doorten, José Esscher, Annetje Elfrink, Dieny Fleuren, Gerrit Goorts, Marc Gottenbos, Lenie van Heusden, Jan-Willem Hermans, John Hermans, Rien de Mol, Theo Peters, Isidro Rendon, Harrie Rooijackers, Lies Schoenmakers, Simone Schraven, Annelies Timmerman, Ria de Vent, Theo Versteegden, Peter Vlamings, Tonny Vlamings en Jos van der Wijst. De Extremadura is gelegen in het westen van Spanje dicht tegen Portugal. Alvorens de belevenissen van dag tot dag te bespreken, eerst iets over het gebied. De Spaanse Extremadura is een landstreek zo groot als Zwitserland. Het bestaat uit de provincies Badajoz en Caceres. Het is een dunbevolkt gebied: er wonen slechts één miljoen mensen. Van oudsher wordt de Extremadura als een extremititeit van Spanje beschouwd. Een arme, verre en onvruchtbare uithoek van het land met weinig vooruitzicht op verbetering. Velen zochten hun heil elders en trokken weg naar Madrid, de kuststreken of naar een geheel andere 'onbekende' wereld. De Extremadura is de streek waar de conquistadores vandaan kwamen. Als we de kaart van Zuid-Amerika voor ons nemen, zien we daar een aantal steden

Vale Gierèn, Marc Gottenbos

uit de Extremadura liggen: Guadalupe (Bolivia, Mexico), Trujillo (Peru), Caceres (Colombia) etc. Dat wijst erop dat de conquistadores uit de Extremadura een hoofdrol hebben gespeeld bij de verovering van (Zuid) Amerika. Cortez, Pizarro, Balboa. Grote en gevreesde namen van avonturiers uit de Extremadura, die in de nieuwe wereld het fortuin vonden wat zij zochten. Steden als Trujillo en Caceres staan vol met paleizen en villa's die ze na hun terugkomst lieten bouwen. Als we door het droge geërodeerde land met zijn schaarse vegetatie en onvruchtbare bodem rijden, wordt het ons duidelijk waarom de 'extremenos' (ook nu nog) huis en haard hebben verlaten om elders een hoopgevend bestaan te zoeken.

Het landschap van de Extremadura is vrijwel volledig door de mens gevormd. Om een illusie te ontlenen: er is nagenoeg geen oorspronkelijk natuurlandschap aanwezig. Voor de Romeinse tijd was het gehele gebied bedekt met uitgestrekte, groene eikenbossen. Er waren geen steppen en savannen. Overal was bos en hierdoor was waarschijnlijk ook het klimaat anders dan nu: zachter en met veel meer neerslag. De bossen zijn vrijwel compleet verdwenen en het hout is gebruikt voor scheepsbouw, huizenbouw en als brandstof. De vruchtbare bosbodem spoelde weg en kale rotsen en vlaktes kwamen te voorschijn. De geiten en schapen zorgden ervoor dat bomen geen kans meer kregen. Op de glooiende vlaktes hebben zich voornamelijk twee typen landschappen gevormd: de vrijwel boomloze steppe en de zogenaamde 'dehesa', een eeuwenoud cultuurlandschap dat u zich het beste kunt voorstellen als een kruising tussen de Afrikaanse savanne en een boomgaard. Ook de Spaanse steppen zijn een cultuurlandschap. 'Dankzij' de vernietiging van de bossen leven er nu duizenden Grote en Kleine Trappen, Grielen en zandhoenders! Op de hogere bergruggen, ongeschikt om als 'dehesa' in gebruik te nemen, vinden we een schaarse begroeiing van struiken en lage bomen.

Het landschap van de Extremadura bestaat uit dehesa, kale rotsige vlaktes met matorral (= doornig struikgewas), steppegebieden, stuwmere en een enkele lage bergketen. Franco had grootse plannen met de Extremadura. Op nog geen 300 kilometer van Madrid zou het de graanschuur van Spanje worden. In de zeventiger jaren heeft Franco overal stuwdammen laten aanleggen. Met het water kon elektriciteit worden opgewekt en het kon worden gebruikt voor de landbouw. Nadat de

dammen waren aangelegd stroomden de stuwmere vol (en de ooibossen langs de Taag verdwenen). Daar is het bij gebleven. In de meren is vis uitgezet. Geld voor verdere ontwikkeling was (en is) er (nog) niet...

Het klimaat van de Extremadura wordt gekenmerkt door droge hete zomers en zachte winters waarin de meeste neerslag valt. Het voorjaar begint al vroeg. Nog voordat de Kraanvogels de Extremadura verlaten (begin maart), begint de Spaanse lente met aangename temperaturen. Eind mei is het voorbij. De zomer is begonnen. De onbarmhartige zon droogt het landschap uit en het gras kleurt geel. De temperatuur kan dan oplopen tot 45 graden in de schaduw.

Zwarte Spreeuw. 📷 Peter van de Braak

Vogels in de Extremadura

De Extremadura is zeer rijk aan vogelsoorten. De vogelrijkdom is te verklaren door de aanwezigheid van veel geschikte en verschillende biotopen en de strategische ligging van het gebied. Bovendien is het gehele gebied door de eeuwen heen nauwelijks veranderd. Deze landschapsstabiliteit heeft ervoor gezorgd dat veel soorten zich er konden vestigen en (zonder verstoord te worden) uitbreiden.

De strategische, centrale ligging van het gebied, tezamen met een stabiel landschap heeft een haast bizarre avifauna opgeleverd. Uit Noordwest-Europa zijn o.a. Ooievaar, Ortolaan en Zomertortel afkomstig. Uit Afrika waarschijnlijk o.a. de Grijze Wouw, Kuifkoekoek, Zwarte Spreeuw, Koereiger en Slangenarend. Uit Zuidoost-Europa zijn o.a. Kleine Torenvalk, Kortteenleeuwerik, Kalandarleeuwerik, Kleine Zilverreiger, Zwarte Ibis en Bijeneter afkomstig. Uit Azië komt vermoedelijk de Monniksgier en (waarschijnlijk) uit China de Blauwe Ekster.

De Extremadura is onbetwist de beste plek in Europa voor roofvogels. Niet alleen wat betreft de verscheidenheid aan soorten maar ook qua aantallen. Veel roofvogels die hier nog algemeen voorkomen zijn in andere Europese landen (bijv. in Griekenland) zeldzaam, schuw en moeilijk waar te nemen. Vijf soorten arenden (Dwerg-, Havik-, Slangen-, Keizer-, en Steenarend) komen in redelijk gezonde populaties voor. Drie soorten gieren zijn gemakkelijk waar te nemen: Aas-, Vale- en Monniksgier. Nergens anders in Europa komen zoveel Grijze Wouwen, Rode Wouwen, Kleine Torenvalken en Grauwe Kiekendieven voor.

En laten we de steppevogels niet vergeten. De Extremadura heeft Europa's grootste aantallen Grote en Kleine Trappen, Grielen, Grauwe Kiekendieven, Scharrelaars en Witbuik-, en Zwartbuikzandhoenders. Ook verschillende soorten leeuweriken zijn karakteristieke steppevogels: Veld-, Thekla-, Kortteen-, en Kalandereleeuwerik zijn algemene soorten.

Koereiger. 📷 Marc Gottenbos

Dehesa 'savanne' landschap

Ongeveer 50% van de Extremadura is met dehesa bedekt. Het is een verbazingwekkend landschap, uniek voor het Iberisch schiereiland. De dehesa is ontstaan door het gedeeltelijk kappen van de oeroude eikenbossen. De ruimte die vrijkwam is beheert volgens een systeem dat minimale input in plaats van maximale uitput nastreeft. Weinig landbouwbeheerssystemen dienen zoveel doelen tegelijk: productie van voedsel voor mens en dier (gras en vlees), van brandstof in de vorm van brandhout en houtskool en van grondstoffen zoals kurk, bouw hout en tannine. De Spaanse Keizerarend en de Monniksgier hebben oude eiken nodig met een stevige kruin om hun nest in te bouwen.

Grauwe Gors. 📷 Peter van de Braak

Steppegebieden

Ongeveer 10% van het oppervlak van de Extremadura bestaat uit steppegebied. Natuurlijke steppegebieden komen oorspronkelijk alleen in het oosten van Europa voor (Hongarije, Rusland). Het steppeklimaat wordt gekarakteriseerd door een gemiddelde jaarlijkse neerslag van minder dan 300 mm en tenminste 200 dagen zon per jaar. De Spaanse steppen zijn ontstaan door erosie nadat de oorspronkelijke eikenbossen zijn gekapt. Het is een vlak enigszins golvend landschap waar geen bomen meer groeien. 's Zomers is het er bloedheet en 's winters kan het er vriezen: het klimaat vertoont overeenkomsten met het landklimaat van Oost Europa. De Spaanse steppe is gedeeltelijk in cultuur gebracht, op de betere gronden wordt af en toe graan en maïs verbouwd. De rest van het oppervlak wordt door schapen en geiten afgegraasd, zodat bomen geen kans meer krijgen.

Kleine Torenvalk. 📷 Peter van de Braak

Van nature oefenen grote insecten een enorme aantrekkingskracht uit op de "steppevogels" als Grote en Kleine Trap, Griel, Scharrelaar (waarvoor men op een aantal plaatsen nestkasten heeft opgehangen), Kleine Torenvalk, Hop, Roodkopklauwier en natuurlijk de Grauwe Kiekendief.

De Spaanse steppen vormen het laatste bolwerk van de Grote (en in mindere mate ook de Kleine) Trap. Overal ter wereld lopen hun aantallen terug als gevolg van de modernisering van de landbouw. In de Extremadura zijn naar schatting nog ca. 5000 paartjes aanwezig!

De graanresten die achterblijven op het land dienen als voedsel voor Witbuik- en Zwartbuikzandhoen maar ook voor Grote en Kleine Trap.

Andere soorten die we hier kunnen verwachten zijn Kuifkoekoek, Spaanse Mus (grote kolonies in eucalyptus aanplant langs de weg), Steenuil, Vale Gier, Kortteenleeuwerik, Veldleeuwerik en Kalanderleeuwerik.

Een bergrug met een oude ruïne is een prima plek om roofvogels te spotten. 📷 Martien van Dooren

Natuurpark Monfragüe

Het is het enige nationale park van Extremadura en heeft een oppervlakte van 18.118 ha. be-

schermde gebied. De kern van het natuurpark van de Extremadura is een oud kasteeltje bovenop de rotsige bergrug op de plaats waar de ingedamde Taag en Tietar samenkomen. Vanaf deze plek heeft men een prachtig uitzicht over een deel van het park en de omliggende dehesa's. Binnen Monfragüe zijn vier interessante biotopen aanwezig: de rotsige bergrug, de ingedamde Taag en Tietar, uitgestrekte dehesa's en de berghelling naast het kasteeltje met oorspronkelijk Mediterraan natuurbos.

Stuwmeren, rivieren en drinkpoelen

Oorspronkelijk is er in de Extremadura, naast een enkele uitdrogende rivierbedding, geen stilstaand water te vinden. Tijdens het bewind van Franco zijn overal stuwdammen aangelegd zodat het kostbare water niet wegstroomde. Door de boeren zijn voor het vee her en der drinkpoelen gegraven. Als gevolg van deze menselijke activiteiten is de hoeveelheid stilstaand water in het gebied sterk toegenomen. De riviertjes van de Extremadura herbergen een grote verscheidenheid aan dieren. Amfibieën zijn van het water afhankelijk voor hun voortplanting.

Bergen, heuvelruggen en ruïnes

Zuid-Spanje wordt her en der doorsneden door lage berg- en heuvelruggen, de zogenaamde 'sieras'. De ruige hellingen zijn niet in cultuur gebracht en begroeid met maquis en Mediterraan bos. Deze gebieden zijn zeer geschikt als broedplaats voor roofvogels.

Oude steden

Zuid-Spanje is rijk aan eeuwenoude steden met een rijke historie. Steden als Trujillo, Sevilla en Cáceres vormen het biotoop van een aantal karakteristieke cultuurvolgers. De meest opvallende is de Ooievaar. Er zijn kerken met meer dan vijftien bewoonde ooievaarsnesten. De Kleine Torenvalk is de cultuurvolger van Zuid-Spanje. Ze broeden in kleine kolonies in gaten in oude gebouwen en zoeken buiten de steden op de steppen en dehesa's naar grote insecten, die hun voornaamste prooi vormen. Helaas lopen de aantallen de laatste jaren, door modernisering van de landbouw en renovatie van oude gebouwen, sterk terug. In Trujillo schat men het aantal broedpaartjes op 100. Kerk- en Steenuilen broeden op verborgen plaatsen in de steden.

'Chef de Mission' Jan-Willem heeft er duidelijk zin in. 📷 Martien van Dooren

Dinsdag 18 april 2017

Vroeg op om rond 5.30 uur aanwezig te zijn op het vliegveld van Eindhoven. Transavia brengt ons naar Lissabon. Keurig op tijd konden we allen inchecken en na een 2,5 uur vliegen landen we in Portugal. De auto's konden we ophalen bij Sixt. Helaas waren maar 2 van de 3 gehuurde busjes aanwezig. Na ruim een uur wachten konden we ook eindelijk beschikken over bus 3. De bakkies werden geïnstalleerd en de rit naar Spanje kon beginnen. In Lissabon was het bewolkt, maar hoe dichterbij Extremadura naderden hoe mooier het weer werd. Onderweg even gestopt bij een benzinstation, hier zagen we al enkele roofvogels. In Badajoz, de eerste stad gelegen in Spanje net over de grens met Portugal zijn we naar de Guadiana rivier gereden. Dit water loopt dwars door Badajoz. Op een eilandje in de rivier zagen we een kolonie Koereigers, vergezeld door verschillende Kwakken. Iets verderop lag een stuw en hier konden we mooi kijken naar Steltkluut, Kokmeeuw, Zwarte Ibis en Bijeneter. In het struikgewas zaten verschillende Sint-Helenafazantjes.

We vervolgen onze weg richting Mérida. Hier zijn we de snelweg afgegaan om naar Embalse de Cornalvo te gaan, dit is ook een beschermd natuurgebied. Vanaf het bezoekerscentrum naar het stuwmeer rijden we door een mooi gebied. Volop Rode Patrijs, Roodkopklauwier, Grauwe Gors en Roodborsttapuit. Bij het stuwmeer hebben we niet

veel gezien, maar er ligt verderop nog enkele kleinere plasjes, voorzien van een schuilhut. In de schuilhut konden we kijken naar Lepelaar, Groenpootruiter, Bosruiter en veel Roodstuitzwaluwen.

Rode Patrijs. 📷 Marc Gottenbos

Vale Gier. 📷 Peter van de Braak

Het is ook een prima gebied om roofvogels te spotten, zo zagen we Zwarte Wouw, Ooievaar, Monniksgier, Vale Gier, Dwergarend en Slangenarend. Het was al laat, zodat we snel richting Trujillo moesten gaan. Onderweg werd nog een Griel waargenomen. Iets voorbij Trujillo gingen we rechtsaf naar ons hotel Rural Soterrana in Madroñera. Dit zal de komende tijd onze thuisbasis zijn. Iedereen kreeg zijn kamer toegewezen en daarna konden we gaan eten. Het eten werd opgediend in het hoofdgebouw tegenover ons slaapgebouw. Na het eten werd er uiteraard 'gelijst'. We kwamen de eerste dag al op 82 soorten. De meeste van ons gingen snel naar bed. We moesten echter de weg oversteken, waardoor soort 83 ook genoteerd kon worden. Op het pleintje tegenover het hotel zat een Dwergooruil te roepen.

Dwergooruil. 📷 Marc Gottenbos

Woensdag 19 april 2017

Het is vrij laat licht hier, zodat heel vroeg opstaan voor het eten niet veel zin heeft. Toch hebben we voor het ontbijt nog even in het parkje gekeken naar de Dwergooruil. Er zitten er maar liefst twee, die langs de stam, bijna niet opvallen.

Na het ontbijt zijn we door Trujillo gereden en hebben daar boodschappen gedaan voor de middaglunch. Na Trujillo hebben we de eerste weg links genomen richting Monroy. Dit is de mooiste weg van het hele gebied. Rustig rijden, opletten voor het achterop rijdend verkeer. We hadden

geluk, de Kuifkoekoek liet zich al meteen zien. Maar wat te denken van Grauwe Gors, Roodkopklauwier, Monniksgier, Vale Gier, Kleine Torenvalk en Torenvalk. Isidro ontwaarde de eerste Grote Trap tussen twee Ooievaars. Op een verlaten boerderij broeden wel zo'n vijftien Ooievaars. Bij een klein watertje konden de Bijeneters mooi gefotografeerd worden. Ontzettend veel Zwarte Wouwen zijn hier te zien. Iets verder na de afslag naar Santa Marta de Magasca wordt het gebied opener en zag Jan-Willem de eerste Kleine Trap en iets later de tweede. Ze vlogen echter weg, waardoor de meesten deze vogel niet echt goed gezien hebben. Kalandarleeuwerikken, hoewel zeldzaam, zijn hier volop te zien, evenals de Kuifleeuwerik.

Kuifleeuwerik. 📷 Peter van de Braak

Maar liefst zes Grauwe Kiekendieven waren aan het jagen. Deze vogels hebben hier in de buurt hun broedplaats. Bij Rio Almonte hebben we gepicknickt. Er vlogen Rotszwaluwen rond en de Grijze Gors konden we mooi zien.

Via Torrejon el Rubio, bij velen bekend, hier was ons onderkomen enkele jaren geleden, zijn we het Nationaal park Monfrague ingereden. We zijn eerst naar boven gereden naar het kasteel. Na een inspannende klim bereikten we de top. Jammer, er stond ontzettend veel wind. Normaal scheren de gieren hier rakelings langs, nu gierde alleen de wind. We zagen een groepje Zwarte Ooievaars aankomen, deze haalden echter geen hoogte door de tegenwind en gingen weer terug. De weg terug en dan naar de Pena Falcon. Hier zagen we nestelende Zwarte Ooievaars, Blauwe Rotslijster, en veel Vale Gieren. De weg volgend zijn we bij Villareal de San Carlos rechtsaf gegaan en hebben bij La Tajadilla gekeken naar het nest van de Mon-

niksgier. Het mooiste was iets verderop te zien bij Portilla de Tietar. Een Spaanse Keizerarend heeft hier nest gebouwd en vliegt af en aan. Af en toe zien we het mannetje en het vrouwtje bij elkaar. Wat een machtige vogels, zeker als ze hun nest verdedigen tegen een Vale Gier die te dichtbij kwam. Het werd al laat. We zijn via Jarajeico terug gereden naar Trujillo. Een mooie rit door het dehesa landschap. Bij het lijsten kwam de teller op 108 soorten.

Donderdag 20 april 2017

Vandaag staat de vlakte van La Serena op het programma. Nadat de boodschappen zijn gedaan, zijn we naar Campanario gegaan. Hier begint de uitgestrekte vlakte. Het dorpje uit, komen we bij een brug met wat water. We vragen ons wel af waarom zo'n grote brug. Er is wel van alles te zien. Raar maar hier treffen we een koppeltje Alpenkraaien aan. Meestal zie je deze vogels op grotere hoogte.

Alpenkraai. 📷 Marc Gottenbos

Maar we zien ook Waterhoen, Grote Karekiet en Gekraagde Roodstaart. Iets verder ligt een karkas in het veld en erom heen diverse Vale Gieren en Monniksgieren. We zien heel even een Steenarend, maar voordat we de auto uit zijn is de vogel gevlogen. Rijdend door de vlakte veel Thekla en Kuifleeuwerikken. Waar wat meer gras staat zien we een jagende Grauwe Kiekendief. We komen al meer in het gebied waar extensief geboerd wordt en zien vanaf een Grote Trap. Bij de kruising met de EX/103 zijn we rechtdoor gereden. We hadden eigenlijk linksaf gemoeten, bleek achteraf. We reden op een stoffige zandweg, waar we wel een Griel goed in beeld hadden. Uiteindelijk kwamen we weer aan bij het punt waar we linksaf hadden gemoeten en hebben we de route weer gevolgd.

Gepicknickt bij Embalse de la Serena. Het brood was in een mum van tijd op. Ook nu weer een Steenarend, deze hebben we wel allemaal mooi kunnen bewonderen. Na de Embalse zijn we rechtsaf gegaan, een lange rechte weg. Bij een boerderijtje lag een poeltje. Hier hebben we prachtig een aantal Vorkstaartplevieren bekeken. Wat een mooie sierlijke vogels zijn dit toch. Helaas zeldzaam, maar hier zaten meer dan tien stuks. Ook langs het water Kleine Plevier en Steltkluut.

Graszanger. 📷 Marc Gottenbos

Een eindje verder kwamen we eindelijk Kortteenleeuwerikken tegen. Deze vogels lijken op een Duinpieper, maar zijn de kleine vorm er van. Zie je er één dan zie je er in een mum van tijd veel meer. Halverwege de weg zaten aan rechterzijde heel veel Koereigers bij en op de schapen. Iedereen was naar rechts aan het kijken. Maar aan linkerzijde was een veel groter spektakel te zien. Maar liefst 41 Grote Trappen liepen parmantig door het veld. Het was al laat, maar we besloten toch om naar Puebla de Alcocer te gaan en hierna naar Puerto Pena. Onderweg een broedplek van Vale Gieren bekeken. In het dorpje Puebla de Alcocer ligt een oude kloosterruïne. Hierop broeden Ooievaars, maar nog leuker, veel Kleine Torenavalken. Deze kleinere vorm van de Torenavalk is vrij zeldzaam, maar komt in de Extremadura op diverse plekken voor. Bij de Puerto aangekomen zien we een Dwergarend, Vale Gier, IJsvogel en Grote Gele Kwikstaart. We moesten snel terug, zo snel dat we amper de Grijze Wouw aan de kant van de weg zagen. Bij een water toch nog even gestopt, hier waren de Blauwe Eksters goed te zien en mooi de Roodstuitzwa-

luwen die langs de oever de modder voor hun nest aan het verzamelen waren.

Roodstuitzwaluw. 📷 Peter van de Braak

In de buurt van ons onderkomen zaten wel veel Scharrelaars in de nestkasten die voor deze soort zijn opgehangen. Iets te laat begonnen we aan het eten. Na het lijsten komen we op 123 soorten.

Vrijdag 21 april 2017

Vandaag gaan we weer de omgeving rond Trujillo verkennen. Na het ontbijt eerst weer boodschappen gedaan en weer het mooie weggetje linksaf richting Monroy ingegaan. We hadden al meteen de Kuifkoekoek en iets verderop weer een. Kuifkoekoeken parasiteren onder andere op Eksters.

Kuifkoekoek. 📷 Jan-Willem Hermans

Iedereen ging de auto uit en heeft deze weg een stuk gelopen. De chauffeurs reden hier achteraan. Al wandelend beleef je het landschap toch intenser. Op het eind van de wandeling werden verrast door een Monniksgier die zich tegoed deed aan een dood lam. We gaan rechtsaf naar Palacio Dona Catalina. Bij de splitsing zijn we gestopt en zagen mooi het nest van een Roodstuitzwaluw. Iets verder zagen we in het veld een Grote Trap en bij goed kijken zelfs twee. De velden doorgereden

kwamen we uiteindelijk bij een boerderij op het erf. We konden niet verder en moesten terug. Hier hebben we wel mooi naar Rotsmussen kunnen kijken, die hun nesten in een zandwand hadden. Bij de linkerafslag naar Santa Marta de Magasca hadden we weer de Grauwe Kiekendieven. Bij de brug van Rio Magasca hebben we ons brood genuttigd. De Cirlgors en de Dwergarend kwamen kijken wat deze vreemde snuiters aan het doen waren.

Dwergarend. 📷 Marc Gottenbos

We vervolgden de weg en komen in de buurt van de snelweg. Hier zijn veel nestkasten geplaatst voor Scharrelaars. Echter ook Kleine Torenvalken maken hiervan gebruik en zelfs ook Steenuil. Wat een plek zeg. Iets terug linksaf een grote steppe ingereden. Bij een schuilhut halt gehouden. Hier kon je mijlenver kijken. Verschillende Tapuiten hier gezien en ook veel Kortteenleeuwerikken. De Kalandarleeuwerikken maakten weer flinke capriolen in de lucht. Voor Torrejon el Rubio hebben we de parasoldennnen bekeken waar Ooievaars in broeden. Er waren er maar een paar, in vroegere tijden waren meer bezette nesten. Na het maken van onze groepsfoto zijn we de zandpad in gelopen. In de buurt van de hoogspanningsmasten zit hier altijd een Grijze Wouw. En jawel, in de buurt gekomen hadden we het beestje al in de kijker. Ook hebben we het nest van een Raaf ontdekt. In vroegere tijden zat hier ook een Spaanse Keizerarend te broeden, deze liet zich echter nu niet zien. Al tegen schemering terugrijdend hadden we mooi een Slangenarend net boven de auto hangen. Het eten smaakte weer voortreffelijk, wat wil je na zo'n hele dag buiten. De balans opmakend kwamen we op 126 soorten, dus maar 3 nieuwe

soorten ten opzichte van gisteren. Morgen zullen we wel meer nieuwe soorten zien, omdat we dan naar het Arrocampo stuwmeer gaan.

Purperkoet. 📷 Peter van de Braak

Zaterdag 22 april 2017

Na het ontbijt weer de noodzakelijke inkopen gedaan en snel richting Arrocampo stuwmeer. Dit is een stuwmeer met bijzondere eigenschappen, zodat het binnen Extremadura zelfs uniek is met een eigenaardige avifauna, die verder nergens op het Iberisch schiereiland te vinden is. Het hoofddoel van het stuwmeer is het koelen van de kerncentrale in Almaraz. Hierdoor is het waterpeil zeer constant en is een groot gedeelte van de oevers begroeid met moerasvegetatie. We hebben de auto's geparkeerd bij het infocentrum in Saucedilla. Hier hebben we de route van de schuilhutten gevolgd. Bij de eerste hut hadden we al meteen de Purperkoet en vloog telkens een Woudaapje op. Ook de Snor liet zich hier goed horen, ondanks de stevige wind die er stond.

Lachstern. 📷 Peter van de Braak

Op weg naar de tweede hut vloog een Visarend over en waren Purperreigers en Lepelaars aan het foerageren. Ook de Lachstern was veelvuldig aan het vissen. We hebben verder hier het rondje ge-

maakt, ook aan de plantjes wordt aandacht geschonken en zo kon het zijn dat de vogelaars naar een Tongorchis stonden te kijken. Ook een Paap liet zich goed zien en de eerste Duinpieper kwam voorbij.

Teruglopend kom je weer uit bij de eerste hut waar we nog verschillende Woudaapjes, Purperkoet en IJsvogel zien. Ook lijkt hier wel een aanvliegeroute van Vale Gieren te zijn, velen vlogen over. In het dorpje Saucedilla staat een heel oude gerestaureerde kerk. Tijdens de restauratie zijn hier neststenen ingemetseld voor de Kleine Torenvalk. Deze zijn hier mooi te zien en te fotograferen. Ook de lokale bevolking loopt uit om te zien wie nu weer naar de kerk gaat. Rondom het dorp liggen nog enkele watertjes, hier gaan we naar toe, maar onderweg mooi het nest gezien van een Grijze Wouw. De jongen waren al uitgevlogen, we telde vier Grijze Wouwen. Bij hut 5 zit een ooivaar te broeden op de schuilhut. Hier is ook een watertje bij en een beetje schaduw. Dus ideale plek voor de middaglunch.

Zoals gebruikelijk bij de Vogelwacht wordt de lunch in het veld genuttigd. 📷 Martien van Dooren

Onder het eten spotten we een Krakeend, Grote Zilverreiger, Koereiger, Zwarte Ibis, Wilde Eend, Steltkluut en Oeverloper. Een eind verder, bijna op het eind van de embalse zaten twee Vale Gieren in het veld en deze werden vergezeld door twee Rode Wouwen. De Zwarte Wouw is hier heel algemeen, de Rode Wouw duidelijk minder. Ook nog een zingende Grote Karekiet, in Nederland bijna uit het land verdwenen. We hadden nog wat tijd over en besloten werd om naar Monfrague te gaan, om de gierenrots te bekijken. Hier weer prachtig zicht op Blauwe Rotslijster, Rotszwaluw,

Aasgier, Europese Kanarie en eventjes een Grijze Gors. Een bus bleef achter, maar twee busjes hebben de route naar het kasteel ingezet. Het waaide nu beduidend minder, zodat we de gieren iets beter in beeld kregen. Ook de Grijze Gors liet zich nu goed zien en enkelen zagen de Boomvalk voorbij vliegen, toch weer een nieuwe soort. Na de verfrissing in het hotel en eten met lekkere Spaanse cervesas kwamen we uit op 138 soorten.

Grijze Gors. 📷 Peter van de Braak

Zondag 23 april 2017

Omdat we vandaag naar Sierra de Guadalupe gaan, een heuvelachtige omgeving, hebben we geprobeerd om in het dorpje waar we verbleven inkopen te doen. Omdat het zondag was, viel dit niet mee. Na een kwartiertje wachten ging de supermarkt open en konden we inslaan. Er moet een weg door het dorpje lopen richting Garciaz. We kregen het niet gevonden, sterker nog, de straten werden zo nauw, dat we nauwelijks met de busjes hier doorheen konden. We kwamen letterlijk vast in een fuik. Een aantal uit de bus om aanwijzingen te geven hoe hier uit te komen. Centimeters tussen muren en busjes, uiteindelijk kwamen we toch weer op begaanbare weg en hebben via een omweg Garciaz toch bereikt. Van hieruit een schitterende weg door dehesa naar Berzocana. We stopten voor de vele geluidjes en ontwaarden mooi de Orpheusspotvogel, Baardgrasmus en Draaihals. Opeens hield het bitumen op en reden we over een stoffige zandweg. Langs deze stoffige weg hebben we toch ons brood opgegeten. Het was inmiddels behoorlijk warm geworden. Ondertussen kwam de Steenarend weer in beeld en konden we ook genieten van een Slangenarend. De weg vervolgend naar Logrosan

en Canamero hebben we niet zoveel gezien. Iets voor Guadalupe zijn we rechtsaf gegaan om de Pico Villuercas op te gaan. Dit is een bergtop met een hoogte van 1601 meter. Op de top ligt een verlaten militaire basis. Tijdens de klim konden we goed zien hoe de begroeiing verandert en hoe de dichtbegroeide bossen met kastanjabomen, denbomen, Spaanse en Portugese eiken langzaam overgaan in jeneverbesstruiken, Spaanse stekelbrem en bergheide. Op de top heb je een geweldig uitzicht over de omgeving. Hier zie je ook wat bergbewonende vogels. Alpenkraaien, Provençaalse Grasmus, Rode Rotslijster, Beflijster en Heggemus mooi gezien en een aantal ook gefotografeerd. Ook nu was de tijd tekort en moesten we snel een lange weg naar ons hotel afleggen. Na het avondeten bleek dat we vijftien nieuwe soorten gespot hadden en de teller op 153 soorten kwam.

Rode Rotslijster. 📷 Peter van de Braak

Maandag 24 april 2017

Na het ontbijt en de Dwergooruil zijn we richting Cáceres gereden en gingen we naar de Sierra de San Pedro. Achteraf gezien een iets te lange autorit. Voorbij Cáceres zijn we gestopt bij een watertje. Hier zaten enkele jaren geleden nog Knobbelmeerkoeten, de meest noordelijke van Spanje. Echter nu waren er vooral vissers aanwezig. Buiten deze vissers zagen we ook enkele visetende vogels als Blauwe Reiger en Fuut. We zijn eerst naar Salorina gereden, wat al in de buurt van de Portugese grens ligt. Helaas niet veel bijzonders gezien. Wel mooi de Draaihals en Roodkopklauwier.

Roodkopklauwier. 📷 Martien van Dooren

Tussen Albuquerque en Aliseda zijn we een zandpad ingereden door de dehesa. Mooi groepjes reeën gezien. Veel Rotsmussen zaten te broeden tussen de holtes in de bomen. In de schaduw van een kurkeik hebben we de lunch naar binnen gewerkt, zodat we weer wat energie hadden voor het vervolg. Na Cáceres ligt een groot embalse. Hier aangekomen zagen we veel Zwarte Wouwen die zich tegoed deden aan de dode vissen langs de oevers van dit water. Ook zagen we hier enkele Kleine Mantelmeeuwen en Koereigers. Het water stond hoog, waardoor er bijna geen strand is. In het verleden hebben we hier wel enkele steltlopers gezien. Terug zijn we weer naar Santa Marta de Magasca gegaan. Ook nu weer veel Scharrelaars, Kauwen en Steenuilen in de kasten van de elektriciteitsmasten. Maar ook de Kleine Torenvalken proberen hiervan te profiteren.

Scharrelaar. 📷 Peter van de Braak

Bij de splitsing richting Monroy zijn we gestopt om de Grauwe Kiekendieven te bewonderen. Hier kwamen we Dick en Vera Slaa tegen, die met enkele vrienden ook de Extremadura aan het afstruinen waren.

We probeerden weer een glimp op te vangen van de Kleine Trap. Richting Monroy ging dit niet goed, maar richting Trujillo hebben we zelfs aan beide kanten van de weg mooi de Kleine Trappen kunnen zien. Iets verderop zagen we een Kleine Trap en kwam er een vrouwtje Grote Trap bij. Prachtig kunnen zien. Plotseling schoot een grote groep Zwartbuikzandhoenders ons voorbij. Wat is het toch jammer dat je deze vogels meestal in de vlucht en snel vliegend ziet. We hebben weer leuke waarnemingen gedaan, echter zijn er geen nieuwe soorten bij gekomen, zodat we op 153 soorten zijn blijven steken op deze dag.

Blauwe Ekster. 📷 Martien van Dooren

Dinsdag 25 april 2017

Alweer de laatste vogeldag. We zijn nog niet bij de hoogvlakte van Belen geweest, zodat na het ontbijt deze richting werd ingezet. Het was wat zoeken in Trujillo voor we de juiste afslag hadden. Iets buiten Belen begint een uitgestrekte vlakte. We zagen al gauw Grote Trappen, maar behoorlijk ver weg. Ook de 'gewone' soorten waren hier aanwezig, zoals Vale Gier, Zwarte Wouw, Kalanderleeuwrik en Theklaleeuwrik. We stopten om naar schildpadden te kijken, maar opeens schoot een Dwergarend, met in zijn poten een konijn, net voor ons weg. Als je dit toch kan fotograferen. Een eind verderop weer een drinkpoel. Hier veel gezien, Bosruiter, Steltkluut, Wilde Eend, Kleine Plevier. Al kijkend bemerkten we aan de andere kant een Kuifkoekoek. Terug zijn we via Garzias en

Madronera gereden en hebben hier de boodschappen gedaan. We zouden naar het kasteel van Trujillo gaan, wat een geweldig uitkijkpunt is. Helaas was de weg afgesloten. Aan de andere zijde konden we ook niet komen, waardoor besloten werd om te gaan picknicken langs de weg naar Monroy. Al wandelend de omgeving verkend en bijtijds terug naar ons hotel. Een enkeling ging in de buurt nog rondwandelen. Achter ons hotel was volop de Wielewaal te horen. Bij het avondeten werd Spaanse Cava geserveerd en bedankten we het bedienend personeel voor de goede zorgen. Ook onze drie chauffeurs Koos, Jan-Willem en Gerrit werden bedankt, evenals de organisator en schrijver van dit gebeuren. Op de vlakte van Belen hadden we een aantal Kwartels gehoord, die we eerdere dagen gemist hadden, zodat we op 154 soorten kwamen. Gauw naar bed, want morgen is het vroeg op om naar Lissabon te rijden.

Bijeneter. 📷 **Peter van de Braak**

Woensdag 26 april 2017

Keurig op tijd was iedereen uit bed gekomen en de drie busjes zetten koers op Lissabon. Enkele uren zouden we in het donker rijden. We hebben iets voorbij de Portugese grens een kop koffie gedronken om weer een beetje bij te komen. Het begon te schemeren. Keurig op tijd kwamen we aan op het vliegveld van Lissabon en konden we de auto's inleveren. Ook nu weer een hoop gedoe. Maar uiteindelijk op tijd in het vliegtuig en naar Eindhoven. We kunnen weer terugzien op een aantal mooie vogeldagen. Ben benieuwd naar de foto's. O ja, Peter Vlamings krijgt eeuwige roem, doordat hij met 158 soorten het dichtst bij het werkelijke aantal van 154 waargenomen soorten voorspeld had.

Jan-Willem Hermans

Waargenomen soorten:

Fuut, Dodaars, Aalscholver, Wouwaap, Kwak, Koe-reiger, Ralreiger, Kleine Zilverreiger, Grote Zilverreiger, Blauwe Reiger, Purperreiger, Ooievaar, Zwarte Ooievaar, Lepelaar, Nijlgans, Wilde Eend, Krakeend, Bergeend, Grijze Wouw, Zwarte Wouw, Rode Wouw, Aasgier, Monniksgier, Vale Gier, Grauwe Kiekendief, Bruine Kiekendief, Sperwer, Buizerd, Steenarend, Spaanse Keizerarend, Dwergarend, Slangarend, Visarend, Torenvalk, Boomvalk, Kleine Torenvalk, Slechtvalk, Rode Patrijs, Kwartel, Waterhoen, Meerkoet, Purperkoet, Grote Trap, Kleine Trap, Griel, Steltkluut, Vorkstaartplevier, Kleine Plevier, Groenpootruiter, Oeverloper, Bosruiter, Watersnip, Kokmeeuw, Geelpootmeeuw, Kleine Mantelmeeuw, Lachstern, Zwartbuikzandhoen, Houtduif, Holeduif, Rotsduif, Turkse Tortel, Koekoek, Kuifkoekoek, Dwergooruil, Steenuil, Alpengierzwaluw, Vale Gierzwaluw, Gierzwaluw, IJsvogel, Bijeneter, Scharrelaar, Hop, Draaihals, Grote Bonte Specht, Veldleeuwerik, Boomleeuwerik, Kuifleeuwerik, Thekla Leeuwerik, Kortteenleeuwerik, Kalanderleeuwerik, Rotszwaluw, Oeverzwaluw, Roodstuitzwaluw, Boerenzwaluw, Huiszwaluw, Duinpieper, Witte Kwikstaart, Grote Gele Kwikstaart, Iberische Gele Kwikstaart, Balkan Gele Kwikstaart, Goudhaan, Winterkoning, Heggemus, Roodborst, Nachtegaal, Gekraagde Roodstaart, Zwarte Roodstaart, Paap, Roodborsttapuit, Tapuit, Rode Rotslijster, Blauwe Rotslijster, Merel, Zanglijster, Grote Lijster, Bepijster, Snor, Graszanger, Cetti's Zanger, Grote Karekiet, Kleine Karekiet, Orpheusspotvogel, Provençaalse Grasmus, Baardgrasmus, Grasmus, Zwartkop, Kleine Zwartkop, Bergfluit, Fitis, Iberische Tijftjaf, Buidelmees, Pimpelmees, Koolmees, Zwarte Mees, Staartmees, Boomklever, Spaanse Klapexster, Boomkruiper, Roodkopklauwier, Zwarte Spreeuw, Wielewaal, Gaai, Ekster, Blauwe Ekster, Alpenkraai, Zwarte Kraai, Kauw, Raaf, Huismus, Spaanse Mus, Rotsmus, St-Helena-fazantje, Vink, Appelvink, Europese Kanarie, Groenling, Putter, Kneu, Grauwe Gors, Cirlgors, Grijze Gors, Halsbandparkiet, Zwarte Ibis, Flamingo.

Iedere derde zaterdag van de maand komen ze bij elkaar om te beleven wat vogels kijken is. Soorten als Klapexster, Nachtzwaluw en Kerkuil pronken op hun waarnemingslijsten. JeugdVogelwacht Uden is hét voorbeeld voor alle volwassen leden. Een verslag van de activiteiten mag als eidooier dan ook niet ontbreken in het Bruujssel.

Seizoen 2016/2017

Wisent & andere grazers

Onder leiding van Martien van Dooren, onze Maashorst ranger zijn we op pad gegaan. Martien vertelde de jeugd alles over de Wisenten, Exmoors en Taurussen. Of we ze zouden zien was niet zeker. De camera's van de jeugdleden stonden in ieder geval op scherp! Onderweg ernaar toe hoorden we onze eerste Tjiftjaf zingen! Toen we het begrazingsgebied inliepen werden de eerste Taurussen in een eikenbosje gespot. Deze zagen er indrukwekkend uit, maar niet gevaarlijk! Martien vertelde over de Oerossen die hier heel vroeger rondliepen en hoe de Taurussen hierop lijken.

Op de uitkijkheuvel zag Kars de Wisenten in de verte, wauw. De tien Wisenten lagen rustig in het gras. Of we het gebied in wilden was geen vraag, natuurlijk wilde we dit! Vanuit een bosje konden we ze zo goed zien. Met een camera achter de verrekijker konden we zelfs leuke foto's maken. De Wisenten keken net zo nieuwsgierig naar ons als wij naar hen.

Wat verderop hebben we een bewoonde dassenburcht bekeken. Wat maken die toch enorm veel gangen zeg. Ondertussen kwamen ook de Exmoors tevoorschijn. Deze liepen langs ons te grazen en trokken zich niets van ons aan. Ook deze moesten wel op de foto. Tevreden zijn we terug naar de parkeerplaats gelopen.

Vliegbasis Volkel

Ook dit jaar hadden we de eer om de vliegbasis te bezoeken. Onder leiding van Henk Heijmans (vo-gelaar op de vliegbasis) mochten we de vliegbasis op. Nadat we door de poort reden zag Sieb al di-rect een Buizerd vliegen. Bij een nieuw ontwikkeld natuurbosje zijn we gaan wandelen. Hier hoorden we de Fitis zingen (Het weer is mooi...maar het blijft niet zo...), maar ook diverse Roodborstjes lie-ten zich hier horen. Henk vertelde over beheer van

de vliegbasis. Natuurlijk moesten we ook naar de lange startbaan. Hier was het toch wat kil, maar de Veldleeuweriken waren wel in de lucht aan het zingen. Een Torenvalk die altijd naast de baan hangt kwam ook even langs gevlogen. Op het eind zagen en hoorden we de Gekraagde Rood- staart en een Grote Bonte Specht. Nog even een groepsfoto bij een F16 en we moes- ten helaas weer gaan.

De Jeugdvogelwachters geven een geheel eigen invulling aan het Vogelwachtslogan 'Meer dan alleen vogels kijken'.

Nestkast controle

Een spannende ochtend, want we gingen onze zelf-gemaakte en zelf opgehangen nestkasten controleren. Van Sjef en Paul hoorden we al een aantal positieve broedresultaten. Leuk om te horen hoe enthousiast ze zijn over hun nestkastengebied. Op diverse kasten stond de naam van het jeugdlid. Van een broedende Roodborst tot uitgevlogen Koolmezen hebben we gezien. In een aantal andere nestkasten hebben we ook jonge Spreeuwen en een beginnend wespennest waargenomen. Een vrouwtje Bonte Vliegenvanger hebben we als klap op de vuurpijl in de nestkast gezien. Deze bleef rustig zitten.

Door Sjef en Paul

Echt naar buiten?

Ken je kinderen die wel warmlopen voor een grote portie natuur op elke derde zaterdag in de maand en hier erg graag tijd voor vrij willen maken? Laat ze contact opnemen met een van de begeleiders. Een keer vrijblijvend meelopen kan natuurlijk altijd.

Opgeven kan op www.vogelwachtuden.nl klik op jeugd.

Jeugdcoördinator Peter van de Braak

☎ 06-22491297

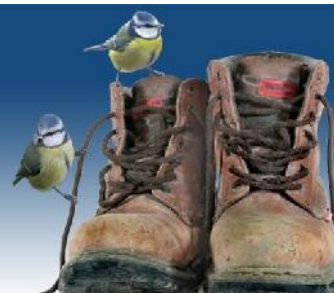

Kast	naam	vogelsoort	aantal eieren	aantal jongen
1	Juul	Roodborstje	6 broeden	
2	?	Koolmees	2 verlaten	
3	Puck	Koolmees	9	8 bijna volgroeid
4	Joris	?	nest bijna klaar, maar niet doorgezet	
5	Kars	Pimpelmees	9	9 bijna volgroeid
6	Robin	Koolmees	9	5 jongen nog blind
7	Romi	Koolmees	9 broeden	
8	Anne	geen	deksel 2 keer eraf	gerepareerd en geschilderd
9	Lente	Koolmees	8 broeden	
10	Tijmen	Koolmees	10	6 bijna volgroeid
11	Finn	Koolmees	10	8 bijna volgroeid
12	L+T+F	Koolmees	9	8 bijna volgroeid

Resultaten van de nestkastcontroles door de Jeugdvogelwacht.

Vogelvierdaagse

7 t/m 10 mei 2017

Geslaagde Vogelvierdaagse

Elk jaar is de tweede week van mei uitgeroepen tot nationale Vogelweek door Vogelbescherming en SOVON. Het is de bedoeling dat er zoveel mogelijk activiteiten plaatsvinden met als thema vogels. Dit kunnen excursies zijn maar ook bijvoorbeeld lezingen. Wij organiseren al jaren in deze week de Vogelvierdaagse. Op zondag 7 mei zijn we gestart met de Vogelvierdaagse 2017. Fris maar zonnig stonden zondagmorgen zo'n 70 deelnemers klaar om de vogels te bekijken. Er waren zelfs deelnemers uit Amsterdam. We hadden onze banieren opgesteld, zodat iedereen kon zien waar het was. Jose deelde wat informatie uit en iedereen kreeg een folder met daarop de meest voorkomende vogels. Tijdens de wandeling kon je afstrepen welke soort gezien was. Gelukkig hadden we genoeg gidsen en konden we met zeven groepen het veld in. Na terugkomst hoorden we enthousiaste verhalen over het mooie gebied en de soorten die gespot waren.

Maandag werd ik gebeld door het Brabants Dagblad, die wilden 's avonds meelopen om een sfeerreportage in de krant te plaatsen. Voor een maandagavond hadden we een geweldige opkomst, zo'n 50 deelnemers en gelukkig weer voldoende gidsen. Een leuk verhaal kon de dag erna gelezen worden in het Brabants Dagblad.

Dinsdag zo'n 40 deelnemers en woensdagavond bij prachtig weer meer dan 50 deelnemers. We kunnen terug kijken op een geslaagd evenement, waar we de Maashorst positief in beeld hebben gebracht. Vogelbescherming vraagt achteraf aan de deelnemers hoe ze de excursie ervaren hebben.

Hierbij enkele reacties:

"De excursieleiders zijn heel enthousiast, hartelijk en weten enorm veel te vertellen over de vogels en het gebied op een begrijpelijke wijze. Dat maakt het de excursie erg interessant, goed te volgen en heel gezellig."

"Prachtig gebied!!! Was er nog nooit geweest. Daar ga ik zeker eens een hele dag rondstruinen. EN het komt op mijn lijst: 'prachtige (wandell) gebieden!'"

"Één woord: GEWELDIG!! Wat een prachtig gebied en fijne excursie!! Nog dank aan de mensen die zich hier vrijwillig voor inzetten!"

"Leuk, je kunt ze van vrij dichtbij zien. De telescoop maakte de ervaring heel intens."

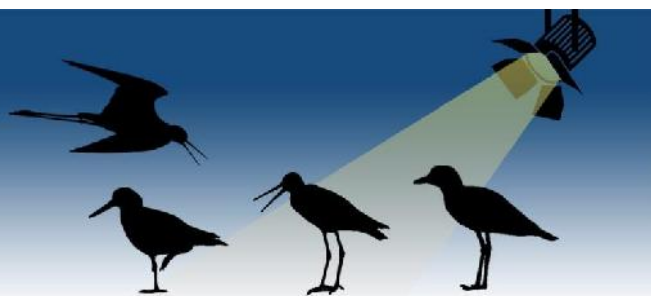
Nogmaals een dank aan alle gidsen, volgend jaar weer.

Jan-Willem Hermans

Uitgelicht

Scholekster, Kluten, Grutto's en Griel

Na de bespreking van de plevieren, strandlopers en ruiters blijft er een restgroep van de steltlopers over waarvan nu de Scholekster, grutto's, kluten en de Griel besproken zullen worden. In de volgende aflevering van het Bruujssel komen de wulpen, de snippen en de franjepoten aan de orde. De Familie van de scholeksters (*Haematopodidae*) heeft vertegenwoordigers in alle werelddelen. Toch bevat hij maar een enkel geslacht met slechts een dozijn soorten, waarvan er ook nog eentje recent is uitgestorven (Australische Zwarte Scholekster). De klutenfamilie (*Recurvirostridae*) bestaat uit kluten en steltkluten. Door hun zeer lange poten hebben deze middelgrote waadvogels een sierlijk, zelfs vrij breekbaar voorkomen. De lange snavel is bij Steltkluten vrijwel recht, maar bij Kluten omhoog gebogen. Een soort staat op de Rode Lijst in de categorie 'ernstig bedreigd' te weten de Zwarte Steltkluut uit Nieuw-Zeeland. De grutto's worden met de snippen, strandlopers, wulpen, ruiters en franjepoten, plus de Kemphaan tot de snipachtigen (*Scolopacidae*) gerekend. Onze Grutto (*Limosa limosa*) broedt nog in aanzienlijke, maar sterk afnemende aantallen, vooral in veenweidegebieden. De IJslandse ondersoort (*Limosa limosa islandica*) is een doortrekker. Hij heeft een enorme populatie toename sinds de jaren 1980 te zien gegeven en begint nu de Rosse Grutto (*Limosa lapponica*) in aantal te benaderen. De laatste is vooral te zien in het Waddengebied, maar komt ook elders langs de kust voor, meer nog dan de Grutto. De grielen worden tegenwoordig tot het geslacht *Burhinus* gerekend. Het zijn middelgrote, 32 tot 59 cm lange steltlopers met lange, dunne, gele of groene poten. Het bleek lastig om voor de grielen een goede plaats in de bestaande vogelclassificatie te vinden. Aanvankelijk werden ze vanwege hun gelijkenis met de trappen zowel uiterlijk als door hun levenswijze en voorkeur voor droge terreinen in de kraanvogelorde *Gruiformis* geplaatst. Op grond van recent onderzoek bleken ze nader verwant

met de steltlopers te zijn en werden ze definitief naar de orde *Charadriiformes* verhuisd.

Scholekster

Algemene kenmerken en (broed)biotoop:

De Scholekster is een talrijke broedvogel en een zeer talrijke doortrekker en wintergast. De broedpopulatie bestond aan het eind van de vorige eeuw uit tenminste 80.000 paren, maar de aantallen nemen sindsdien sterk af. Een deel van de Scholeksters is standvogel, maar de meesten vertonen trekgedrag, gestuurd door de strengheid van de winter. De Scholekster is een groot liefhebber van weekdieren. Vooral voor het eten van kokkels en mosselen is zijn snavel goed uitgerust: met zijn lange, dunne snavel kan hij de schelphelften net genoeg openwringen om de sluitspier door te snijden. Zijn poten zijn vrij lang, zodat hij zich bij afgaand tij goed kan bewegen over het weke slib van de drooggevalen slikken. Scholeksters die als weidevogel in het binnenland leven, eten intussen heel andere diertjes, zoals regenwormen en insecten.

Scholekster. 📷 Dick Slaa

Wanneer de broedtijd is aangebroken zonderen ze zich in paren af en vormen zo zeer losse broedkolonies op rotseilandjes en in duingebieden. Het schamel nest is niet meer dan een kuiltje in het zand, gestoffeerd met blaadjes, steentjes en stukjes schelp en meer van zulke zaken die toevallig voorhanden zijn.

Herkenning: De Scholekster is een compacte, zwart-witte steltloper met een lange, oranje snavel en roodroze poten. Kop, borst en rug zijn zwart en de onderdelen wit. 's Winters is er vaak een brede, witte keelband te zien. De Scholekster toont in de vlucht een brede witte vleugelbaan, een zwarte staart en een witte stuit die in een V doorloopt tussen de vleugels. De meest gehoorde roep is een luid, schril, fluitend tepiet-tepiet. Ru moerig en opgewonden, zowel in wintergroepen als in het broedgebied.

Kluut

Algemene kenmerken en (broed)biotoop:

De Kluut is een sierlijke steltloper met een zwart-wit verenkleed en een lange, fijn toegespitste, eijgenaardig opgebogen snavel, waarmee met maaiende kopbewegingen de toplaag van slijkige bodems wordt doorwoelt. Het is een kenmerkende vogel van de Noordzeekusten, en dan vooral van het Wadden- en Deltagebied. Een deel van de West-Europese kluten is standvogel zoals in Frankrijk. Een ander deel komt alleen hier om te broeden en trekt in de herfst weg naar het zuiden. Een derde deel komt in de herfst vanuit het noorden naar West-Europa en overwintert hier; dankzij deze wintergasten kunnen we in ons land het hele jaar door Kluten zien. Kluten broeden in kolonieverband.

Kluut. © Dick Slaa

Ze nestelen niet ver van het water, op zandige of slijkige oevers en kwelders; zowel buiten- als binnendijks. Het nest is een schamel hoopje plantendelen waar drie tot vijf eieren in komen te liggen die door beide ouders worden bebroed gedurende ongeveer drie weken. Klutenjongen zijn nestvlieders: nauwelijks zijn ze uit het ei of ze kunnen al lopen en volgen hun ouders. De nestjongen zijn erg kwetsbaar zolang ze niet vliegvlug zijn. Het duurt zes weken voor ze dat hebben geleerd en veel jongen overleven deze periode dan ook niet.

Herkenning: Onmiskenbaar door zwart-wit verenkleed. Het zwart zit vooral op de bovenkop, de nek en de vleugels; het wit op de wangen, keel, borst, buik en staart. De zwarte banden en velden zijn vooral in de vlucht goed te zien. Kenmerkend is de dunne opgewipte zwarte snavel en de lange lichtblauwe/grijsblauwe poten. De Kluut kan bij korte waarneming of op grote afstand op een meeuw lijken door de algemene witte indruk.

Steltkluut

Algemene kenmerken en (broed)biotoop:

De term 'steltloper' past precies bij de sierlijke, zwart-witte Steltkluut met zijn bovenmaatse, opvallend rozerode poten. De Steltkluut komt voor in gebieden met ondiep, brak of zout water, zoals lagunes, zoutpannen en estuaria. Het is een trekvogel die overwintert in Afrika. In Nederland is het een onregelmatige broedvogel (10-40 broedparen). Het voedsel bestaat vooral uit insecten. Door zijn zeer lange poten kan deze vogel in dieper water foerageren dan andere steltlopers. Het nest is een bekleed kuiltje op een eilandje of nabij water, soms een hoger nestheuveltje van plantaardig materiaal in ondiep water. Steeds meer Steltkluten broeden in Noord-Afrika in jaren dat daar veel regen valt. Maar in periodes van droogte in het zuiden zijn ze meer geneigd geschikte broedplaatsen in noordelijke streken te zoeken. De eerste Steltkluten komen in april in ons land aan. Meestal blijven ze hier rondzwerven zonder te broeden, maar sommige zoeken wel een geschikte broedplaats en blijven daar dan tot in juli.

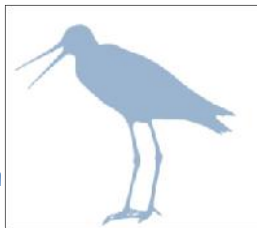
Herkenning: De Steltkluut is onmiskenbaar door zijn zeer dunne, rechte snavel, extreem lange roodroze poten en zwart-wit verenkleed. Het mannetje is herkenbaar aan de groenglanzende

zwarte bovendelen terwijl het vrouwtje een glanzende bruine mantel en schouderveren heeft, een bruin zadel vormend en contrasterend met de zwarte vleugels.

Steltkluut. 📷 Dick Slaa

Het mannetje heeft gemiddeld meer zwart op de kop dan het vrouwtje. In de vlucht zijn kop en poten gestrekt, waardoor er een zeer lang silhouet ontstaat. Verder zijn de geheel zwarte ondervleugel, de puntige vleugels en rukkende vleugelslag kenmerkend.

Grutto

Algemene kenmerken en (broed)biotoop:

Grutto's zijn vrij talrijke broedvogels van goed ontwikkelde graslanden met een kruidenrijke vegetatie en een hoge waterstand. De populatie bedraagt tussen de 40.000 en 60.000 broedparen, ongeveer de helft van die halverwege de jaren tachtig. De inkrimping van het graslandareaal in Nederland leidde in de 20ste eeuw tot een achteruitgang van de Grutto broedpopulatie. Intensivering in het graslandbeheer (overbemesting, vroeg maaien) heeft dat effect versterkt. In Nederland broedt de Grutto vrijwel uitsluitend in de in de uitgestrekte veenweidegebieden van Friesland, Noord- en Zuid- Holland. Het is een sierlijke steltloper die in zijn broedgebied graag op paaltjes staat en vaak in ondiep water foerageert. Voor en na het broedseizoen verzamelen Grutto's zich graag in groepjes en soms in grote groepen van enkele honderden exemplaren langs ondiepe meren, ondergelopen weilanden en op kwelders, vooral in de Delta en het Waddengebied. Het voedsel bestaat in het voorjaar en de zomer uit vliegen en kevers en hun larven, maar ook wel slakjes en

wormen. Grutto's verlaten de broedgebieden zodra de jongen kunnen vliegen, gewoonlijk in juli. De meeste Europese Grutto's trekken zuidwaarts om te overwinteren ten zuiden van de Sahara. IJslandse Grutto's zijn doortrekkers en arriveren weer tussen juni en september.

Herkenning: De Grutto is een grote steltloper met een lange, gele, zwartgepunte, rechte snavel; lange zwarte poten en een lange nek. In het zomerkleed is bij Grutto's een mooi orangerode tint op de hals en de borst te zien en zijn de flanken min of meer overdekt met donkere dwarsstrepen. Op de bruinig beige bovendelen tekenen zich hier en daar oranje veren met zwarte dwarsbandjes af. In het najaar wordt het kleed lichtgrijs beige zonder donkere tekening. In alle kleden is de buik wit en heeft de staart een brede, zwarte eindband. In de vlucht valt een witte vleugelstreep vlak voor de zwarte slagpennen op.

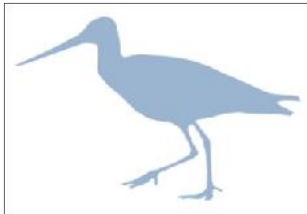

Grutto. 📷 Leo van de Heuvel

De IJslandse ondersoort is roder op onderdelen dan onze Grutto. Verschillen in zomerkleed zijn ingewikkeld en verwarrend. Het uitgangspunt is dat de *islandica*, als een meer noordelijke en latere broedvogel, meer tijd heeft om zijn rui naar zomerkleed te voltooien dan de eerder broedende *limosa* van gematigde streken. Bijgevolg heeft de *islandica* in zomerkleed meer zomerkleed dan de *limosa* en dat verenkleed is helderder en meer intens van kleur. *Islandica* heeft daarom tenminste 70% van zijn lichaamsveren in zomerkleur en die zijn dieper, 'verzadigder' en roodbruiner oranje van toon; ook loopt het roodbruin verder naar beneden op de flanken en is het uitgebreider met zwart gebandeerd op buik, flanken en onderstaartdekveren.

Rosse Grutto

Algemene kenmerken en (broed)biotoop:

De Rosse Grutto is een slik- en moerasbewoner, die op de toendra in het hoge noorden broedt. Elk jaar ondernemen deze grutto's lange reizen naar de kusten van Afrika, Zuid-Azië en Australië, afhankelijk van de geografische lengte van hun broedplaats. Tijdens de trek pleisteren veel dieren langs de West-Europese kusten, waar sommige blijven om te overwinteren. In het wadden- en Deltagebied zijn altijd duizenden Rosse Grutto's te vinden, maar in het voorjaar en de herfst nemen de aantallen fors toe: in mei tot soms 100.000 exemplaren, in september tot ruim 70.000.

Rosse Grutto. 📷 Marc Gottenbos

Ze houden zich vooral in de getijdenezones aan de zee-kusten op, het liefst in beschutte baaien en lagunes (Waddenzee) en riviermondingen (Deltagebied). In de voorzomer planten de Rosse Grutto's zich voort op de toendra, langs de noordrand van Eurazië en in Alaska. Ze nestelen daar gewoonlijk in lage begroeiing met dwergstruiken, kruiden en korstmossen, maar ook in hoogvenen of in vochtige, wat hoger begroeide rivierdalen. Ze leven daar in hoofdzaak van insecten (vliegen, muggen, kevers), rupsen, regenwormen en eten af en toe bessen en zaden.

Herkenning: De Rosse Grutto oogt nogal compact en minder slungelig dan de Grutto. Is gemiddeld iets kleiner met kortere hals en poten. De snavel is iets, maar duidelijk, opgebogen en in het algemeen iets korter dan bij de Grutto, maar vrouwtjes Rosse Grutto hebben duidelijk langere snavels dan

de mannetjes. In het zomerkleed zijn de mannetjes gelijkmatig oranje-kastanjebruin op de gehele onderzijde zonder witte buik en bandering. De vrouwtjes missen de kleurintensiteit van de mannetjes. De meesten missen de rode kleur van onder. Het winterkleed is veel bonter van boven dan dat van de Grutto, met witachtig gerande, bruinig grijze veren, wat zorgt voor een patroon wat meer doet denken aan dat van de Wulp en heel anders dan het egale bruingrijs van de winter Grutto.

Griel

Algemene kenmerken en (broed)biotoop:

Zoals al eerder aangegeven is de Griet op basis van recent onderzoek verwant met de steltlopers, reden om hem in dit overzicht op te nemen. De Griet broedt op kale of spaarzaam begroeide open terreinen (heide, droge stenige weilanden, opgedroogde moddervlakten, steppen, etc). Zomergast, overwintert in ZW-Europa en Afrika. In Nederland voormalige broedvogel (laatst in 1958), thans dwaalgast (meest mei-begin juni). Vooral actief in de nacht. Pas in de avondschemering, na een dag van rust en roerloos wachten in de schaduw van de lage begroeiing, komen Grieten in actie. Met hun dikke puntige snavel grijpen en doden ze prooien als kikkers, hagedissen, grote insecten, kevers en sprinkhanen. De Griet is een lange afstandstrekker. Na de broedtijd vormt hij grote troepen en vertrekt hij van zijn broedplaatsen in Europa naar overwinteringsgebieden in het Middellandse Zeegebied of verder weg in Afrika.

Griet. 📷 Dick Slaa

Bij de Grielen is het de gewoonte dat de broedpartners elkaar voor het leven trouw blijven. Ze krabben met hun poten een kuiltje uit in de grond, waarin ze vervolgens een bekleding van takjes en steentjes aanbrengen. Grielen leggen twee soms drie eieren. De kuikens zijn nestvlieders en kunnen snel hun eigen voedsel zoeken. Toch worden ze, tot ze zes tot zeven weken later kunnen vliegen, door hun ouders beschermd.

Herkenning: Grielen zijn middelgrote, 32 tot 59 cm lange steltlopers met lange, dunne, gele of groene poten die eindigen in drie korte, dikke tenen die gedeeltelijk door korte zwemvliezen zijn verbonden. Het hielgewricht halverwege de poot is knokig verdikt. Daarom noemen de Britten deze vogels thick-knees, 'dikke knieën', wat anatomisch dus onjuist is. Hun ronde kop wordt door een dun

halsje gedragen boven een vrij zware romp. De vleugeldekveren zijn egaal zandkleurig. De Griel heeft puntige vleugels net als de staart. Kenmerkend voor de vogels zijn de grote, gele ogen die volledig aan de nachtelijke levenswijze van deze vogels zijn aangepast.

Dick Slaa

Bronvermelding:

Vogeldeterminatie - Keith Vinicombe, Alain Harris en Laurel Tucker.

Handboek voor vogels van Nederland - Luc Hoogenstein en Ger Meesters.

ANWB vogelgids van Europa - Lars Svensson.

Vogels van Europa - Editions Atlas.

Soort	Typering	Verenkleed	Poten	Kop/snavel
Scholekster 39-44 cm incl. snavel	Overwintenaar, kustvogel, weidevogel	Zwart-wit	Roze poten	Oogrand oranjerood, snavel recht oranje-rood
Grutto 37-42 cm incl. snavel	Weidevogel, hoog gras broedvogel	Winter grijs-bruin Zomer roestbruin	Poten lang, donker	Snavel recht, lang, basis oranjeroze
IJslandse Grutto 18-21 cm	Doortrekker	Dieper bruinrood onderzijde	Kortere poten	Kortere snavel
Rosse Grutto 33-41 cm	Overwintenaar, doortrekker kust	Ongebandeerd roestbruin tot voorbij poten	Kortere donkere poten	Snavel iets korter, duidelijk iets opgewipt
Kluut 42-46 cm	Zomergast, broedvogel	Zwart-wit verenkleed	Loodgrijze poten	Kruin/kop zwart. Snavel omhoog gebogen
Steltkluut 33-36 cm	Zomergast, onregelmatige broedvogel	Bruin tot zwart boven Witte borst en buik	Extreem lang, rood	Snavel lang dun en recht
Griel 38-45 cm	Dwaalgast, steppevogel. Actief in de nacht	Vleugeldekveren egaal zandkleurig	Hoge, gelige poten	Witte wenkbrouwstreep, opvallend geel oog

1000 SOORTENTELLING

Geslaagd soortenweekend in de Maashorst

Van 2 tot 4 juni organiseerden de natuurorganisaties in de Maashorst voor de tweede keer een zogenaamd 1000-soorten weekend. Doel was zo veel mogelijk planten- en diersoorten in de Maashorst te vinden. Vrijdagavond gaven de wethouders Wijdeven van Bernheze en Maathuis van Landerd samen met Ernest de Groot (bestuurder van het Waterschap) het startschot door als eersten enkele soorten in te voeren op een speciale digitale applicatie. Ze onderstreepten daarmee de betekenis van biodiversiteit in de Maashorst.

Wethouders Wijdeven en Maathuis geven samen met Ernest de Groot van het Waterschap de aftrap voor de start van de telling.

Het hele weekend trokken groepjes natuurkenners het gebied in gewapend met schepnetten, vergrootglazen, telenzen, iPads en mobieltjes. Dankzij de gedreven inspanning van veel leden en

enkele gespecialiseerde natuurkenners, studenten van de HAS en de Universiteit van Utrecht en een groep jongeren van de JNM (Jongeren in de Natuur), konden veel nieuwe en bijzondere soorten toegevoegd worden aan de soortenlijst van de Maashorst.

Jongeren van de JNM kampeerden van vrijdag tot en met zondag bij het Natuurcentrum en hielpen de natuurorganisaties zoveel mogelijk soorten te ontdekken.

De teller eindigde zondagavond uiteindelijk op 787 soorten. Helaas minder dan het gestelde doel van 1000 soorten.

De inventarisatie werd gecoördineerd vanuit Natuurcentrum De Maashorst op Slabroek. Waarnemingen werden automatisch met GPS-coördinaten vastgelegd en op een centrale website verzameld. Ook werden er soorten gefotografeerd en in het epicentrum' met behulp van boeken en websites op naam gebracht. Maashorst-ecoloog Nico Ette-

ma stond in het middelpunt van de belangstelling. Als ultieme soortenkenner kon hij het aantal vragen van meelopers en jongeren amper aan.

Nico Ettema kon het aantal vragen over de juiste determinatie nauwelijks aan.

Er was te weinig tijd om alles te determineren. Door omstandigheden konden de mossen-, waterdiertjes en nachtvlinderspecialisten niet aanwezig zijn. Dit heeft zeker meegespeeld in het resultaat. De afname van natuurkwaliteit in Nederland en Noordoost Brabant lijkt ook door te werken in de Maashorst. Dit is vooral zichtbaar bij soortgroepen als kevers, dagvlinders, vliegen, wilde bijen en andere grote en kleine insecten. Van al deze soortgroepen werden en tientallen soorten minder gevonden dan bij de eerste inventarisatie in 2015. Ook het aantal plantensoorten was circa 40 minder dan 2 jaar geleden. In de landbouwpercelen in de schil van de Maashorst zijn steeds minder insecten en organismen te vinden en daarnaast speelt de verdroging door beregening ook een rol. Deze werkt door in het hart van het toch al relatief droge gebied. De verschillende natuurontwikkelingsprojecten in het hart van de Maashorst kunnen het verlies aan soorten in de schil nog niet compenseren.

Wel is duidelijk zichtbaar dat de meest bijzondere planten- en diersoorten vooral aangetroffen worden in de aangekochte en herstelde natuurprojecten. Op bosomvormingsplekken, herstelde vennen, wijstgronden en beekdalen en aangekochte percelen die uit landbouwkundig gebruik zijn genomen blijkt de soortenrijkdom het hoogst. Mooie voorbeelden zijn de omgevormde bossen. Ook de inrichting van het gebied rondom het Udense ziekenhuis draagt sterk bij aan de diversiteit van de Maashorst. De resultaten van dit weekend helpen de natuurorganisaties om zinvolle adviezen te

geven over de verdere inrichting van de Maashorst. Zo kan vergaande vernatting van het middeendeel van de Maashorst en een gevarieerd graasbeheer de biodiversiteit laten groeien. Door gaan met bosomvorming, het verbinden van open en vochtige gebieden en ven- en wijstherstel kan eveneens veel fraaie natuur opleveren.

Zal de Grauwe Klauwier in 2017 eindelijk op de lijst met broedvogelsoorten van de Maashorst prijken? 📷 Marc Gottenbos

Op zondag werd in de loop van de middag alsnog de zeer gewenste Grauwe Klauwier gespot. Deze ambassadeur van de Maashorst is gesteld op rust en een gevarieerd aanbod aan grote insecten, muizen en hagedissen. Zeer bijzonder was dat in het Wisentgebied ook een Tapuit werd waargenomen. Deze soort is zeer zeldzaam geworden als broedvogel in Nederland. Hij houdt erg van zandige terreinen met veel grote insecten. Mogelijk dat de zandbaden die door de Wisenten gemaakt worden deze soort naar het gebied hebben getrokken.

Tapuit. 📷 Marc Gottenbos

Door het warme vochtige weer van vrijdagavond en zaterdag konden relatief veel libellensoorten gezien worden. Libellenkenner Stefan van Schaijk ontdekte ondermeer de zeldzame Gevlekte Witsnuit, de Venwitsnuitlibel en de Tangpantserjuffer. Zeldzame andere diersoorten waren ondermeer de Heikikker, de Biezengrasmot en de Prachtlynxspin. Er werden ook enkele voor Nederland zeer zeldzame plantensoorten gevonden; de Knikbloem, Watermuur, de Vlokkige Toorts en de Denenorchis. Deze laatste is gevonden op een open plek die gemaakt is ten behoeve van de bosvorming. Verschillende recreanten in de Maasborst en bezoekers van het natuurcentrum lieten

zich informeren over wat er allemaal te zien was. Mooi was ook de interactie tussen verschillende groepen natuurkenners en de aanwezige studenten en jongeren. In 2019 zal opnieuw een 1000-soortendag gehouden worden. De natuurorganisaties gaan de komende jaren cursussen verzorgen om de soortenkennis verder te vergroten. Ook wordt doorgegaan met inventarisaties uitgevoerd door vrijwilligers en studenten. Vraag is of daarmee het aantal van 1000 gevonden soorten in 1 weekend nog een keer werkelijkheid kan worden.

Jos van der Wijst

De jongeren van de JNM hadden er geen moeite mee om bij de grote grazers te kamperen.

Het 'epicentrum' bevond zich duidelijk achter het Natuurcentrum.

Tal van hulpmiddelen werden ingezet om de gevonden soorten snel op naam te brengen.

Vogelwacht Winkel

klaar voor de zomer

Wij kunnen u helpen optimaal te genieten van een mooie zomer. Of u nu ver weg op vakantie gaat of de vogels in eigen land gaat bestuderen: wij helpen u graag aan een geschikte veldgids. Hier vindt u een kleine selectie. Ziet u iets niet neem dan gerust contact op met de winkel: winkel@vogelwachtuden.nl of kijk op de website voor een uitgebreider overzicht www.vogelwachtuden.nl

ANWB Vogelgids van Europa

De klassieker voor het herkennen van vogels. Deze gids mag in uw boekenkast niet ontbreken. Alle Europese vogels staan erin. In de tekeningen staat aangegeven waar u voor de herkenning op moet letten. Ledenprijs **€ 27,50** (elders € 32,99)

Steltlopers van Europa

Is het eerste en meest complete Nederlandstalige handboek dat alle 82 Europese steltlopers beschrijft incl. dwaalgasten. Het boek bevat ruim 600 schitterende detailfoto's, complete soortbeschrijvingen waarbij de soorten met elkaar vergeleken worden, vliegbeelden, silhouetten en vogelgeluiden.

Ledenprijs **€ 40,-** (op bestelling, elders € 44,95)

Veldgids Diersporen

Het standaardwerk over diersporen! Geschreven door dé Nederlandse deskundige (en Vogelwachtlid!) Annemarie van Diepenbeek. Beschrijft sporen van de zoogdieren, vogels, amfibieën en reptielen van West-Europa. Ledenprijs **€ 27,00** (op bestelling, elders € 34,95)

Het oerrund, een levende legende

Een schitterend boek met boeiende verhalen en prachtige foto's. Via de winkel te bestellen, het boek gaat tussen de 30 en de 35 euro kosten.

Wist u dat:

U altijd boeken kunt bestellen bij de winkel. Bijvoorbeeld van uw vakantiebestemming, over fotografie of speciale vogelsoorten.

Tip!

De winkel staat open voor suggesties van leden over artikelen, die in het assortiment opgenomen kunnen worden.

De Vogelwachtwinkel bevindt zich fysiek bij:

Koos Doorten

Kruisstraat 13, 5388 CH Nistelrode

Telefoon: 0412-650180

Foto Rooijmans

www.fotorooijmans.nl

Markt 10 - 6021CD - Budel
tel. 0495-494890
h.rooijmans1@chello.nl

Al vele jaren zijn wij het adres voor Swarovski verrekijkers, Spottingscopes en toebehoren.

Met gedegen advies en eindeloos geduld staan we u terzijde in uw keuze voor het juiste Swarovski produkt.

Een produkt dat beschouwd mag worden als de "Rolls Royce" onder de optiek. De "EL-serie" bijvoorbeeld wordt op 140 punten op kwaliteit gecontroleerd. Daardoor ontstaat een produkt waarop met een gerust hart 30 jaar garantie wordt gegeven (10 jaar bij spotting scopes)

SWAROVSKI OPTIK DIGISCOPING

Dankzij de DCA, DCB en TLS800 gaat voor u de fascinerende wereld van SUPER-TELE-FOTOGRAFIE open.

Met gemak haalt u uw moeizaam te benaderen object 40,...50,...60 maal dichterbij. Vogels en wild fotograferen was nog nooit zo gemakkelijk.

Met 30 jaar ervaring in fotografie kunnen wij u uiteraard een schat aan informatie en adviezen verstrekken, waardoor goede resultaten meteen haalbaar zijn.

Het assortiment van Swarovski omvat meer dan 25 kijkers en telescopen.

Nobru
TECHNISCH PERSONEEL BV

Dé specialist voor technische functies

- **Opdrachtgevers** kunnen vacature(s) voorleggen aan Nobru waarna zij zich toelegt op het, binnen de gestelde termijn en budget, adequaat vervullen van de personeelsbehoefte.
- **Werkzoekenden** met een technische of technisch/commerciële achtergrond kunnen bij Nobru terecht voor advies en bemiddeling naar een duurzame baan bij een van haar opdrachtgevers.

De belangrijkste vakgebieden waarbinnen Nobru Technisch Personeel werkzaam is, zijn:
Elektrotechniek, Werktuigbouwkunde, Bouwkunde en Civiele Techniek.

Nobru Technisch Personeel B.V.
Rondweg 73 (Poort van Uden)
Postbus 73
5400 AB Uden

Telefoon: 0413-243610

E-mail: info@nobru.nl
Internet: www.nobru.nl

**HONDEN & KATTEN
SPECIAALZAAK
UDEN**

Gratis bezorgservice in Uden, Oss, Veghel, Nijmegen, Wijchen en omgeving!

Onder andere in ons assortiment:

20 kg Senior krokant:	€ 34,00
20 kg Krokante brok:	€ 25,30
20 kg Superieur Kip & Rijst (Premium):	€ 31,50
20 kg Superieur Puppy brokjes:	€ 40,75
15 kg Superieur Lam & Rijst (hypoallergeen):	€ 27,75
20 kg Sensitive No Grain (hypoallergeen):	€ 43,30
10 kg 6-Mix kattenbrokjes:	€ 19,90

en vele andere soorten; ook alles in 10 kg verpakkingen

U bent ook van harte welkom in onze winkel:
Honden & Katten Speciaalzaak 4FEEDT
Volkelseweg 26 - 5405 NA Uden

**premium honden en katten voeders,
ZO'N KWALITEIT; ZO VOORDELIG !!**

**Meer informatie en VOORDELIG online-shoppen (> 1.000 artikelen):
www.4feedt.nl Of vraag een folder aan: 0413-266 398**

Ideeën nodig voor in en om het huis?

Kom eens kijken en vraag advies én alles voor een voordelige prijs

 De Kleuter
tuincentrum

OOK VOOR TUINONTWERP, AANLEG EN ONDERHOUD

U zoekt een goede hovenier?

Die zijn vak verstaat en kennis van zaken heeft?

Laten we kennismaken!

Kijk ook eens op onze site.

GOORKENSWEG 1 - 5405 BV UDEN - 0413- 26 10 78 - INFO@DEKLEUTER.NL - WWW.DEKLEUTER.NL

Voor boeken en tijdschriften gaat u naar:

Boekhandel Bert van der Heijden

Mondriaanplein 12, 5401 HX UDEN

Telefoon: 0413-260907

Internet: www.libris.nl

E-mail: bertheijden@libris.nl

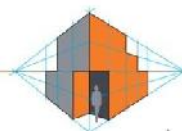
Ons team van bedrijfsadviseurs staat voor u klaar!

Kwaliteit, Vertrouwen & Betrokkenheid

Velmolenweg 50 5404 LD Uden 0413-268343 uden@bolkendebekker.nl	Saffierborch 26 5241 LN Rosmalen 073-6422695 rosmalen@bolkendebekker.nl
---	--

www.bolkendebekker.nl

mickers architectuur

..... bij Lamber Mickers
krijg je mooi de ruimte

www.architectmickers.nl

Thuis in wonen

**Atriensis B.V.
Zernikestraat 17
Postbus 842
5600 AV Eindhoven
Telefoon: 040-2367859
Fax: 040-2364278**

**E-mail: info@atriensis.nl
Website: www.atriensis.nl**

Th. Peters Machinale Timmerwerken

Het juiste adres voor kozijnen en trappen

**Eisenhowerweg 22
5466 AC VEGHEL
Tel.: 0413-377744
Fax: 0413-354755**

*Wij bieden u
met zekerheid
het beste
rundvlees uit
Nederland*

**FRANS KNOBBOUT
SLAGER**

**Drossaard 12, 5403 ET Uden
tel. 0413-267354
www.knobbboutslager.nl**

foto de vakman
Uden - Wijchen

**Echte foto speciaalzaak met
internet prijzen**

Marktstraat 10 - Uden
Telefoon: 0413-263695
E-mail: verkoop@fotodevakman.nl

**Deskundig
advies
lage
prijzen**

www.fotodevakman.nl
voor wie goedkoop een camera wil kopen....

- Loonbedrijf**
- Transport**
- Opzetstation**

**Duifhuizerweg 8
5406 TB Uden
Tel 0413 363785
Fax 0413 342047
info@kanters-bedrijven.nl
www.kanters-bedrijven.nl**

**wim de wilt
tweewielers**

**Tweewielers Wim de Wilt v.o.f.
Kerkstraat 4, 5401 BE UDEN**

**Telefoon: 0413-262620
Telefax: 0413-255560
E-mail:
tweewielerswimdewilt@gmail.com**

snijders metaal

IJZERWAREN
GEREEDSCHAPPEN
METALEN

Kapelstraat 1
5401 EC UDEN
Tel. 0413-262780

de Bruin verzekeringen

Een vertrouwd adres
voor al uw verzekeringen

Velmolenweg 87, Uden • Telefoon: (0413) 330999
E-mail: info@debruin.nl • Internet: www.debruin.nl

HONDEN WASSERETTE IN ZEELAND

UNIEK IN DEZE REGIO!
DE HONDENWASSERETTE, DE PERFECTE
OPLOSSING VOOR IEDERE HONDENBEZITTER.
UW HOND WASSEN MET SHAMPOO,
ANTIVLOOIEN/TEKEN BEHANDELING EN
DAARNA DROOGFÖHNEN.
ALLES IN ÉÉN MOEITE EN GEEN ROMMEL
EN NATTIGHEID IN UW BADKAMER.
U KUNT 7 DAGEN PER WEEK TERECHT.

WILLEMSSEN
TUIN- EN PARKMACHINES
TANKSTATION
HONDENWASSERETTE

Kerkstraat 117
6413 CK Zeeland Nbr
Tel (0466) 45 31 15 www.tonnywillemsen.nl

WILLEMSSEN

TUIN- EN PARKMACHINES
TANKSTATION
HONDENWASSERETTE

Kerkstraat 117 - 6411 CK Zeeland Nbr - Tel (0466) 45 31 15 www.tonnywillemsen.nl

- Verkoop van tuin- en parkmachines
 - Tuingereedschap
 - Berekening benodigdheden
 - Reparatie van tuin- en parkmachines
 - Slijpen van houtbewerking-gereedschap,
 - Veetondeuses scharen, messen, etc.
 - Levering en verkoop Shell/campinggas
 - Levering en verkoop petroleum/gasolie
 - 24uur Tamoil tankservice
- Altijd tanken via de betaalautomaat met 'n
bank/giro- of andere betaalcad

Graag tot ziens!

Openingstijden: Ma gesloten | Di t/m Do 8.00 - 18.00 uur | Vrij 8.00 - 20.00 uur | Za 9.00 - 16.00 uur

Hallo **JUMBO**

**"DE BESTE SUPERMARKT
VAN BRABANT"**

Jumbo, Roland de Laak

Drossaard 14-18

5403 ET UDEN

Telefoon: 0413-267837

COCK ULAND

de fietsenwinkel

Drossaard 47

5403 ES Uden

Tel. 0413-267088

**Hans van den Heuvel
Machinale Timmerwerken**

*Voor al uw binnen- en
buitendeuren*

Leurke 2A

5427 EE BOEKEL

Tel.: 0492-323861

Fax: 0492-324013

Website: www.heuveldeur.nl

**Kom kijken,
ontdekken én spelen**

Kinderboerderij Uden

**Artillerieweg 3, 5403 PB Uden
tel: 0413 - 250047**

Open: ma-vrij vanaf 10.00 uur

za en zo vanaf 13.00 uur

Sluiting: zomer 17.00 uur

winter 16.30 uur

www.kinderboerderij-uden.nl

Graphiset bv is een modern grafimedia bedrijf met een fullservice dienstverlening. Met meer dan 50 innovatieve, creatieve en kwaliteitsgedreven medewerkers voorzien wij in de communicatie-behoefte van ondernemingen variërend van MKB tot multinational.

ADVIES

Graphiset biedt u niet alleen een breed scala aan hoogtechnologische oplossingen, maar kan ook van dienst zijn met professioneel advies.

DRUKWERK

Naast de toepassing van moderne communicatie-technologieën, speelt drukwerk nog steeds een cruciale rol. Graphiset is al 30 jaar actief met het realiseren van offset en digitaal drukwerk.

ETIKETTEN

Met etiketten-op-rol bieden wij u unieke mogelijkheden. Denk aan etiketten op maat voor speciale reclamedoeleinden, productetiketten voor diverse branches. Van één tot en met full colour, in ieder gewenst formaat!

INTERNET

Ook voor uw onderneming is een website onmisbaar! Als presentatiemedium of als verkoopinstrument. Onze specialisten zijn u graag van dienst met de ontwikkeling van een fraaie, efficiënte website die eenvoudig is te vinden en te gebruiken.

Graphiset bv • Frontstraat 2b, 5405 PB Uden • T (0413) 264 293 • info@graphiset.nl • www.graphiset.nl

WERVING & SELECTIE, DETACHERING

MTS-HTS-TU personeel

Rondweg 73 (Poort van Uden)
Postbus 73, 5400 AB Uden

Telefoon: (0413) 24 36 10
Internet: www.nobru.nl

